

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

29 грудня 2021 р.

Київ

№ 723-р

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

За результатами розгляду справи № 126-26.13/106-18 встановлено, що акціонерне товариство «Дніпроазот» протягом 2017, 2018, 2019 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку первинної реалізації хлору рідкого в територіальних межах України.

У період з 18.06.2018 по 19.07.2018 акціонерним товариством «Дніпроазот» було зупинено виробництво рідкого хлору та припинено реалізацію рідкого хлору з 01.07.2018 по 19.07.2018 за умови відсутності альтернативних джерел придбання цього товару на ринку, що, свою чергу, могло призвести до ущемлення інтересів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.

Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) не встановлено наявності об'єктивних причин для зупинки виробництва рідкого хлору.

Такі дії акціонерного товариства «Дніпроазот» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку первинної реалізації хлору рідкого шляхом ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (покупців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку (частина перша статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На акціонерне товариство «Дніпроазот» накладено штраф у розмірі 80 111 480,00 (вісімдесят мільйонів сто одинадцять тисяч чотириста вісімдесят) гривень.

Антимонопольний комітет України, розглянувши матеріали справи № 126-26.13/106-18 про порушення акціонерним товариством «Дніпроазот» (далі – АТ «Дніпроазот», Товариство, Відповідач) законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, та подання відділу ринків виробничих галузевих товарів Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу від 03.12.2021 № 126-26.13/106-18/560-спр,

ВСТАНОВИВ:**1. ПРЕДМЕТ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ**

- (1) Визначення та встановлення в період 2017 – 2019 років монопольного (домінуючого) становища АТ «Дніпроазот» на ринку рідкого хлору в територіальних межах України.
- (2) Встановлення факту зловживання монопольним (домінуючим) становищем у період з 18.06.2018 по 19.07.2018 АТ «Дніпроазот» на ринку рідкого хлору в територіальних межах України.

2. СТОРОНИ

- (3) Заявником у справі є українська асоціація підприємств водопровідно-каналізаційного господарства «Укрводоканалекологія» (далі – **Асоціація**) (ідентифікаційний код юридичної особи 02766315, місцезнаходження: Україна, 03035, м. Київ, вул. Механізаторів, буд. 10).
- (4) Відповідачем у справі є акціонерне товариство «Дніпроазот» (ідентифікаційний код юридичної особи 05761620, місцезнаходження: Україна, 51909, Дніпропетровська область, м. Кам'янське, вул. С.Х. Горобця, буд. 1).
- (5) За даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності АТ «Дніпроазот» за КВЕД є 20.15 – виробництво добрив і азотних сполук, іншим видом діяльності, зокрема, є 20.13 – виробництво інших основних неорганічних хімічних речовин.
- (6) Виробництво рідкого хлору АТ «Дніпроазот» здійснює за наявності ліцензії АВ № 586953 від 20.02.2015 «Виробництво особливо небезпечних речовин: хлор рідкий (ГОСТ 6718-93)».

3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (7) Розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 26.09.2018 № 07/222-р розпочато розгляд справи № 126-26.13/106-18 за ознаками вчинення АТ «Дніпроазот» порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених пунктом 2 статті 50 та пунктами 1 та 5 частини другої статті 13 Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, шляхом встановлення таких цін реалізації рідкого хлору, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, та припинення виробництва та/або реалізації хлору рідкого.
- (8) Розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 02.06.2021 № 09/138-р у справі № 126-26.13/106-18 виділено матеріали, які стосуються дій АТ «Дніпроазот» щодо встановлення цін реалізації рідкого хлору й гіпохлориту натрію та містять ознаки порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 і пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку первинної реалізації хлорвмісних хімічних реагентів, які використовуються для знезараження питної води та очищення побутових і промислових вод, шляхом встановлення таких цін реалізації рідкого хлору та гіпохлориту натрію, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, в окреме провадження.

- (9) У зв'язку з розслідуванням справи державний уповноважений Комітету направляв вимоги про надання інформації, зокрема:
- АТ «Дніпроазот» № 126-26.13/07-13982 від 22.10.2018, № 126-26.13/07-6583 від 21.05.2019, № 126-26.13/07-1443 від 29.01.2020, № 126-26.13/07-5266 від 09.04.2020, № 126-29/07-5964 від 24.04.2020, № 126-26.13/07-14661 від 27.10.2020 щодо обсягів виробництва та реалізації хімічних реагентів, які можуть використовуватися для знезараження питної води та очищення стічних вод, на внутрішній ринок та на експорт, рівня цін реалізації, технології виробництва рідкого хлору, гіпохлориту натрію, хлоргазу та натрію їдкого, причин зупинення виробництва рідкого хлору; № 126-26.13/07-8575 від 07.06.2021 щодо обсягів придбання природного газу, залишків грошових коштів на розрахункових рахунках, вжитих Товариством заходів для недопущення зупинки виробництва рідкого хлору; № 126-26.13/07-11660 від 05.08.2021 щодо надання виписок про залишки грошових коштів по визначених розрахункових рахунках та копій звітів про фінансові результати; № 126-26.13/07-13317 від 10.09.2021 щодо структури власності Товариства, надання копій договорів, на підставі яких протягом 2018 року реалізовувався рідкий хлор, протягом 2017 – 2019 років відбувалося постачання (придбання) природного газу, аміаку, надання виписок по визначених поточних рахунках тощо;
  - Державній службі статистики України № 126-29/07-13633 від 16.10.2018, № 126-29/07-8206 від 26.06.2019, № 126-26.13/07-1447 від 29.01.2020 щодо обсягів виробництва, імпорту та експорту окремих видів промислової продукції за 2017 – 2019 роки, Державній фіскальній службі України № 126-29/07-13634 від 16.10.2018, № 126-29/07-8205 від 26.06.2019, Державній митній службі України № 126-26.13/07-1446 від 29.01.2020 щодо обсягів імпорту й експорту товару за певними кодами УКТ ЗЕД;
  - Інституту колоїдної хімії та хімії води імені А.В. Думанського № 126-26.13/07-1749 від 07.02.2019, українській асоціації підприємств водопровідно-каналізаційного господарства «Укрводоканалекологія» № 126-26.13/07-1748 від 07.02.2019, Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 126-29.1/07-4872 від 12.04.2019, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, № 126-26.13/07-6584 від 21.05.2019 щодо переліку реагентів, які можуть використовуватися для знезараження питної води та очищення стічних вод, взаємозамінності рідкого хлору з іншими хімічними реагентами для знезараження питної води;
  - підприємствам водопровідно-каналізаційного господарства № 126-26.13/07-6829 – № 126-26.13/07-6858 від 30.04.2021 щодо використання рідкого хлору, можливості зміни хімічного реагенту для знезараження питної води та очищення стічних вод, процесу переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту;
  - постачальникам рідкого хлору № 126-26.13/07-8722 – № 126-26.13/07-8733 від 09.06.2021 щодо обсягів придбання та реалізації рідкого хлору, середньозважених цін придбання / реалізації складських запасів на час зупинки виробництва рідкого хлору тощо;
  - АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» № 126-26.13/07-11661 від 05.08.2021, АТ «ГАСКОМБАНК» № 126-26.13/07-11663 від 05.08.2021 щодо надання Товариству овердрафту, руху коштів по овердрафту АТ «Дніпроазот», простроченої заборгованості Товариства за овердрафтом;

- ПАТ «Укрнафта» № 126-29/07-13316 від 10.09.2021 щодо оренди потужностей Товариства, обсягів та середньозважених цін реалізації аміаку АТ «Дніпроазот», надання копій договорів, на підставі яких Товариство придбавало аміак у ПАТ «Укрнафта».
- (10) Листом від 03.12.2021 № 126-26.13/07-17435 АТ «Дніпроазот» було надіслано копію подання від 03.12.2021 № 126-26.13/106-18/560-спр про попередні висновки у справі № 126-26.13/106-18 (далі – **Подання**); листом від 09.12.2021 № 126-26.13/07-17699 Асоціації надіслано копію витягу з подання від 03.12.2021 № 126-26.13/106-18/560-спр про попередні висновки у справі № 126-26.13/106-18.
- (11) Копія Подання одержана АТ «Дніпроазот» 08.12.2021 (розписка в одержанні пакета від 08.12.2021).
На 28.12.2021 зауважень від АТ «Дніпроазот» стосовно викладених у Поданні висновків та пропозицій до Комітету не надходило.
- (12) 28.12.2021 Комітетом за участю уповноважених представників АТ «Дніпроазот» проведено слухання у справі № 126-26.13/106-18 (далі – **Слухання у справі**). За результатами складено протокол Протокол слухання у справі № 126-26.13/106-18 від 28.12.2021 № 126-07/5-Пр (далі – **Протокол**).
- (13) Уповноваженим представником АТ «Дніпроазот» (далі – **Представник**) листом від 29.12.2021 б/н (вх. від 29.12.2021 № 8-01/18067) подано заперечення на Подання стосовно викладених у поданні від 03.12.2021 № 126-26.13/106-18/560-спр про попередні висновки у справі № 126-26.13/106-18 (далі – **заперечення**).

4. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (14) Визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку проводилося відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – **Методика**).
- (15) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

4.1. Об'єкти аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (16) Відповідно до пункту 3.1 Методики, об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (17) Під час визначення об'єктів аналізу Комітет виходив із того, що підставою для відкриття цієї справи стало виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях АТ «Дніпроазот» за результатами розгляду заяви Асоціації про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (18) Зокрема, у вказаній заяві Асоціація від імені підприємств водопровідно-каналізаційного господарства (водоканалів) повідомила про зупинення поставок хлору рідкого, який виробляє АТ «Дніпроазот» та який використовується для знезараження питної води.

- (19) Отже, товаром, що є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є хлор рідкий (далі – Товар).
- (20) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є АТ «Дніпроазот», яке здійснює, зокрема, господарську діяльність із виробництва інших основних неорганічних хімічних речовин за КВЕД 20.13, а саме: рідкого хлору, гіпохлориту марки А, Б та технічного, які можуть використовуватися для знезараження питної води й оброблення побутових і промислових стічних вод.
- (21) Згідно з інформацією, зазначеною на офіційному сайті Товариства (<http://www.azot.com.ua/uk/>), АТ «Дніпроазот» є єдиним підприємством в Україні з виробництва рідкого хлору, який застосовується для стерилізації питної води й очищення стічних вод. Підприємство є провідним постачальником мінеральних добрив (аміаку, карбаміду й аміачної води), продуктів базової хімії (їдкого натрію і синтетичної соляної кислоти), гіпохлориту натрію, товарів народного споживання.
- (22) АТ «Дніпроазот» здійснює діяльність із виробництва, реалізації, придбання товарів, отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є суб'єктом господарювання.

4.2. Визначення товарних меж ринку

- (23) Відповідно до пункту 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого. Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
  - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
  - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
  - відсутність суттєвої різниці в цінах;
  - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

4.2.1. Складання переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи

- (24) З метою визначення товарних меж ринку цільовим товаром (стосовно якого здійснюється аналіз взаємозамінності з аналогічним товаром) визначено рідкий хлор, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.
- (25) Хлор рідкий (хімічна формула Cl_2) – рідина янтарного кольору, що має дратівливу й задушливу дію, з різким запахом, високо небезпечна речовина.

- (26) Хлор рідкий є стандартизованим товаром, на який поширюються вимоги, визначені ГОСТ 6718-93 «Хлор рідкий. Технічні умови» (далі – ГОСТ 6718-93). АТ «Дніпроазот» виробляє хлор рідкий відповідно до цих технічних умов¹.
- (27) Згідно з ГОСТ 6718-93 хлор рідкий виробляється двох видів: вищого та першого сортів (див. табл. 1).

Таблиця 1

Види рідкого хлору

Найменування показника ГОСТ 6718-93	Вищий сорт	Перший сорт
Об'ємна частка хлору, не менше, %	99,8	99,6
Масова частка води, не більше, %	0,01	0,04
Масова частка трихлористого азоту, не більше, %	0,002	0,004
Масова частка нелетучого залишку, не більше, %	0,015	0,10

- (28) Допускається пакування рідкого хлору в цистерни, балони, контейнери.
- (29) Відповідно до ГОСТ 6718-93 рідкий хлор у цистернах транспортують у спеціальних цистернах вантажовідправника (вантажодержувача), розрахованих на тиск та обладнаних тінювим кожухом. У балонах і контейнерах рідкий хлор може транспортуватися залізницею, автомобільним та водним транспортом відповідно до правил перевезення, які діють на цьому виді транспорту.
- (30) Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 № 1287 «Про затвердження переліку особливо небезпечних хімічних речовин, виробництво яких підлягає ліцензуванню» хлор внесено до переліку особливо небезпечних хімічних речовин, виробництво яких підлягає ліцензуванню.
- (31) Основним документом, який регламентує вимоги до виробництва, зберігання, транспортування та застосування рідкого хлору, є Правила охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору, затверджені наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 12.03.2010 № 56, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.04.2010 за № 264/17559 (далі – Правила).
- (32) Ці Правила встановлюють загальні вимоги з охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору.
- (33) Статтею 1 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» визначено поняття товарів подвійного використання – окремі види виробів, обладнання, матеріалів, програмного забезпечення і технологій, спеціально не призначені для військового використання, а також послуги (технічна допомога), пов'язані з ними, які, крім цивільного призначення, можуть бути використані у військових або терористичних цілях чи для розроблення, виробництва, використання товарів військового призначення, зброї масового знищення, засобів доставки зазначеної зброї чи ядерних вибухових пристроїв, у тому числі окремі види ядерних матеріалів, хімічних речовин, бактеріологічних, біологічних та токсичних препаратів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

¹<http://www.azot.com.ua/ru/production/groups/organochloride/26/>

- (34) Згідно з додатком до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 р. № 86 (із змінами), хлор (CAS 7782-50-5) внесено до Єдиного списку товарів подвійного призначення.
- (35) Статтею 1 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» визначено поняття «дозвіл» – документ, виданий центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, який надає право на експорт чи імпорт товарів.
- (36) Отже, право на імпорт рідкого хлору надає дозвіл, виданий центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю (Державна служба експортного контролю України (Держекспортконтроль)).
- (37) Хлор рідкий використовується для виробництва вибілюючих речовин, солей, хлорорганічних сполук, а також для очищення та стерилізації питної води (ГОСТ 6718-93). Аналогічна інформація щодо сфери застосування рідкого хлору розміщена на офіційному вебсайті Відповідача².
- (38) Однією з основних груп споживачів хлору рідкого є підприємства водопровідно-каналізаційного господарства (водоканали), які здійснюють збір, очистку, обеззаражування води та забезпечують централізованим водопостачанням та водовідведенням підприємства, установи та організації, мешканців населених пунктів у межах відповідного регіону.
- Відповідно до статутів підприємств, водоканали здійснюють діяльність із забезпечення санітарної та екологічної безпеки на відповідній території, згідно з вимогами Санітарних норм.
- (39) З метою визначення вимог до знезараження питної води, а також встановлення переліку товарів, які можуть замінити хлор рідкий у цьому випадку, Комітетом направлено запити про надання інформації до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі – **Мінрегіон**), а також до експертів ринку.
- (40) Результати отриманих даних засвідчили таке.
- (41) Статтею 7 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» передбачено, що держава гарантує захист прав споживачів у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення шляхом, зокрема, забезпечення кожної людини питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів питного водопостачання залежно від району та умов проживання.
- (42) Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 липня 2010 року за № 452/17747, затверджено Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (далі – **Санітарні норми**).
- (43) Відповідно до пункту 1.1 Санітарних норм вони є обов'язковими для виконання органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності та підпорядкування, діяльність яких пов'язана з проектуванням, будівництвом та експлуатацією систем питного

---

²<http://www.azot.com.ua/ru/production/groups/organochloride/26/>

водопостачання, виробництвом та обігом питних вод, наглядом і контролем у сфері питного водопостачання населення, та громадянами.

- (44) Згідно з положеннями Санітарних норм питна вода, призначена для споживання людиною, повинна відповідати гігієнічним вимогам: бути безпечною в епідемічному та радіаційному відношенні, мати сприятливі органолептичні властивості та нешкідливий хімічний склад.
- (45) Очищення питної води – спосіб підготовки питної води з метою поліпшення її показників безпечності та якості механічними, хімічними, фізичними та біологічними методами (освітлення, пом'якшення, знесолення, знезалізнення, знезараження тощо) (пункт 2.1 Санітарних норм).
- (46) Знезараження води – процес знищення патогенних та умовно-патогенних мікроорганізмів шляхом впливу на них фізичних (ультрафіолетове опромінювання, ультразвук тощо), хімічних (хлор, гіпохлорит натрію, озон, діоксид хлору, оксидантний газ тощо) та фізико-хімічних факторів (пункт 2.1 Санітарних норм).
- (47) Згідно з наказом Мінрегіону «Про затвердження Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення» від 01.12.2017 № 316, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 січня 2018 р. за № 56/31508, стічна вода – вода, що утворилася в процесі господарсько-побутової і виробничої діяльності (крім шахтної, кар'єрної і дренажної води), а також відведена із забудованої території, на якій вона утворилася внаслідок атмосферних опадів.
- (48) У відповідь на вимогу Комітету Мінрегіон повідомив³, що існує близько 200 методів і засобів для дезінфекції води, але з певних причин більша частина з них не може застосовуватися для цілей централізованого водопостачання та водовідведення. Методи для очищення питної води та стічних вод можна розділити на фізичні та хімічні.
- (49) Фізичні методи – термічна обробка (кип'ятіння), енерго-активаційні (УФ-опромінення, обробка ультразвуком). Фізичні методи очищення проводяться без введення хімічних реагентів.
- (50) Хімічні методи – додавання в рідину біологічно активних хімічних розчинів.
- (51) Отже, знезараження води може проводитися за рахунок дії фізичних, хімічних, фізико-хімічних (комбінованих) факторів.
- (52) Разом із цим фізичні та хімічні методи очищення води відрізняються за основним фактором, який діє в процесі очищення води, та не є подібними, зокрема, за умовами використання, споживчими властивостями, технологічними та експлуатаційними характеристиками. За інформацією Мінрегіону, для знезараження питної води в Україні використовують такі реагенти: газоподібний хлор марки А і Б, гіпохлорит натрію марки А, діоксид хлору, суміш оксидантних газів, озон, перманганат калію та натрію. Крім зазначених реагентів, для знезараження очищених стічних вод також може застосовуватися гіпохлорит марки Б.

---

³Лист від 10.05.2019 № 7/9.1.2/7662-19, зареєстрований у Комітеті 11.05.2019 за № 6-07/5529.

- (53) Національна академія наук України Інституту колоїдної хімії та хімії води імені А.В. Думанського⁴ повідомила, що хлорування води здійснюється переважно газоподібним хлором або речовинами, що містять активний хлор.
- (54) Тобто, у системі централізованого водопостачання та водовідведення для знезараження питної води та очищення стічних вод найчастіше використовують рідкий хлор, гіпохлорит натрію, діоксид хлору, рідше – суміш оксидантів, озонування.
- (55) Під час розслідування справи встановлено, що у сфері централізованого водопостачання та водовідведення здійснювали господарську діяльність 52 підприємства – ліцензіати Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП).
- (56) Із вказаних суб'єктів господарювання 30 підприємств водопровідно-каналізаційного господарства повідомили Комітет, що здійснюють знезараження питної води та/або очищення стоків, використовуючи рідкий хлор. Тобто, 58 % підприємств – ліцензіатів НКРЕКП у сфері централізованого водопостачання та водовідведення в Україні використовували рідкий хлор для знезараження питної води та очищення стоків. Інші 22 підприємства для знезараження питної води використовували інші реагенти, переважно гіпохлорит натрію.
- (57) Керуючись вимогами пункту 5.1 розділу 5 Методики, Комітетом опитано всі водоканали, які протягом 2018 року використовували рідкий хлор для знезараження питної води та/або очищення стоків, з метою встановлення переліку товарів, які можуть замінити досліджуваний товар для вказаних цілей.
- (58) Відповідно до інформації, наданої водоканалами, застосування конкретного реагенту для знезараження питної води та очищення стічних вод передбачається ще на етапі проектування мереж і споруд водопостачання та водовідведення за результатами проведених науково-дослідних робіт.
- (59) Так, основні вимоги до проектування нових систем і схем водопостачання населених пунктів, реконструкції та технічного переоснащення існуючих споруд, мереж та окремих елементів зовнішнього водопостачання населених пунктів, груп підприємств, окремих підприємств, будинків, інших об'єктів встановлюються Державними будівельними нормами України «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» ДБН В.2.5-74:2013 (чинні з 01.01.2014, розроблені на заміну СНиП 2.04.02-84 «Водоснабжение. Наружные сети и сооружения» (мовою оригіналу) та затверджені наказом Мінрегіону від 08.04.2013 № 133 із змінами) (далі – **Будівельні норми водопостачання**).
- (60) Ці норми є обов'язковими для органів державного управління, контролю, експертизи, осіб місцевого і регіонального самоврядування, підприємств, організацій і установ, юридичних та фізичних осіб – суб'єктів господарської діяльності незалежно від форм власності та відомчої належності (п. 1.4 Будівельних норм водопостачання).
- (61) Згідно з пунктом 5.7 Будівельних норм водопостачання, при проектуванні мереж і споруд водопостачання слід передбачати на існуючих мережах та спорудах технічне переоснащення енергоємного та існуючого технологічного устаткування, новітні технічні рішення, механізацію трудомістких робіт, автоматизацію технологічних процесів, застосування сучасного обладнання, реагентів, а також прогресивних технологій очищення, у тому числі знезараження, доочищення води і обробки осаду, його утилізацію або використання за результатами виконаних науково-дослідних робіт.

---

⁴Лист від 21.02.2019 № 99/95 (вх. Комітету № 10-07/2453 від 27.02.2019).

- (62) Знезараження питної води рекомендується здійснювати такими методами (пункт 10.18.1 Будівельних норм водопостачання):
- хлоруванням із застосуванням хлору, оксидантного газу, діоксиду хлору, розчинів гіпохлориту натрію, а також інших рідких та сухих хлоровмісних реагентів або прямим електролізом;
  - озонуванням;
  - ультрафіолетовим опроміненням, ультразвуком;
  - перманганатом калію, йодом тощо;
  - комплексним використанням перерахованих методів.
- (63) Вибір методу знезараження рекомендується приймати залежно від продуктивності споруд, вимог до якості води, потреби забезпечення післядії знезаражувального ефекту, мінімізації забруднення побічними продуктами процесу знезараження, надійності, можливості здійснення оперативного контролю та автоматизації управління, а також безпеки при транспортуванні, зберіганні та застосуванні.
- (64) Виробництво питної води здійснюється за нормативно-технічним документом та відповідно до технологічного регламенту або іншого документа з описом технологічного процесу виробництва питної води, що пройшли державну санітарно-епідеміологічну експертизу та отримали позитивний висновок (п. 3.10 Санітарних норм).
- (65) Основні вимоги до проектування нових систем і схем водовідведення населених пунктів, реконструкції та технічного переоснащення наявних споруд, мереж та окремих елементів зовнішньої каналізації населених пунктів, груп підприємств, окремих підприємств, будинків, інших об'єктів встановлюються Державними будівельними нормами України ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» (чинні з 01.01.2014, розроблені на заміну СНИП 2.04.02-84 «Водоснабжение. Наружные сети и сооружения» (мовою оригіналу) та затверджені наказом Мінрегіону від 08.04.2013 № 134 із змінами) (далі – **Будівельні норми каналізації**).
- (66) Згідно з пунктом 5.1 Будівельних норм каналізації проекти каналізації об'єктів необхідно розробляти, як правило, одночасно із проектами водопостачання з обов'язковим аналізом балансу водоспоживання та відведення стічних вод.
- (67) При проектуванні мереж і споруд каналізації слід передбачати на наявних мережах та спорудах заміну застарілого енергоємного технологічного обладнання, новітні технічні рішення, механізацію трудомістких ДБН В.2.5-75:2013 18 робіт, автоматизацію технологічних процесів, застосування сучасного обладнання, реагентів, а також прогресивних технологій очищення й доочищення стічних вод, обробки та утилізації осадів (п. 5.3 Будівельних норм каналізації).
- (68) Господарсько-побутові стічні води та їх суміші з виробничими стічними водами, що скидаються після очищення у водні об'єкти або використовуються для технічних цілей, повинні знезаражуватися. Знезараження виконується після біологічного очищення стічних вод, фізико-хімічного очищення або після глибокого очищення.
- (69) Під час реконструкції наявних або проектування нових очисних споруд рекомендується застосовувати для знезараження хлоровмісні реагенти (хлор, хлорне вапно, гіпохлорит натрію або кальцію, монохлорамін, оксидантний газ, діоксид хлору тощо) (п. 10.6.2 Будівельних норм каналізації).

- (70) Згідно з інформацією, розміщеною на офіційному сайті державного підприємства «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства»⁵ технологічний регламент – основний технічний документ підприємств, які надають послуги з централізованого питного водопостачання (та водовідведення). Він вміщує повний детальний опис технологічного процесу виробництва питної води та показники якості. Зокрема, характеристики системи водопостачання в цілому та її окремих частин, очисних споруд, насосних станцій, розподільної мережі та її окремих частин, робочу програму, порядок та періодичність виробничого контролю та інші важливі показники.
- (71) Відповідно до постанови № 279 від 10.08.2012 (розділи 3.4.1 та 3.4.2) Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, суб'єкти господарювання, які здійснюють централізоване водопостачання, повинні мати технологічний регламент з експлуатації споруд та мереж централізованого водопостачання, затверджений керівником суб'єкта господарювання; суб'єкти господарювання, які здійснюють централізоване водовідведення, повинні мати технологічний регламент з експлуатації споруд та мереж централізованого водовідведення, затверджений керівником суб'єкта господарювання.
- (72) Відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» № 307 від 22.03.2017, суб'єкти господарювання, які здійснюють централізоване водопостачання та водовідведення, мають забезпечити, зокрема, наявність таких технологічних регламентів:
- з експлуатації споруд, водопровідних мереж, споруд водопідготовки, транспортування, постачання питної води, затвердженого керівником суб'єкта господарювання;
  - з експлуатації споруд та каналізаційних мереж, призначених для відведення та очищення стічної води, затвердженого керівником суб'єкта господарювання.
- (73) Отже, вимоги до застосування конкретного реагенту конкретним суб'єктом господарювання закріплені у відповідних проектах та технологічних регламентах.
- (74) Так, на прохання Комітету надати обґрунтовані пояснення: «Чому для знезараження питної води вашим підприємством використовувався саме рідкий хлор» – опитані водоканали зазначили, що використання рідкого хлору для знезараження питної води та очищення стічних вод здійснювалося відповідно до проекту будівництва водопровідних очисних споруд та згідно з чинними технологічними регламентами.
- (75) Аналіз можливості заміщення попиту на рідкий хлор іншими реагентами засвідчив, що заміна реагенту потребує зміни проектного рішення зі схеми очищення питної води або стоків із відповідним проходженням експертизи. Також перехід від одного реагенту на інший потребує заміни обладнання або навіть додаткового будівництва, що на сьогодні є економічно затратним та тривалим у часі. Після завершення переоснащення очисних споруд згідно із законодавством України необхідно вносити зміни до чинного технологічного регламенту.

---

⁵ <http://www.nikti.org.ua/>

- (76) За інформацією підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, процес переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту знезараження питної води та очищення стічних вод є довготривалим та включає такі етапи⁶:
- лабораторні випробування нового реагенту із застосуванням пілотного устаткування щодо його виробництва та отримання позитивних результатів ефективності знезараження, обґрунтування економічної доцільності;
  - пошук джерела фінансування робіт із переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту;
  - визначення виконавця робіт із розроблення проектно-кошторисної документації;
  - розроблення проектно-кошторисної документації;
  - експертиза проектно-кошторисної документації;
  - визначення виконавця робіт із будівництва / реконструкції об'єктів системи знезараження питної води / стічних вод;
  - визначення постачальника технологічного обладнання та інших матеріалів для забезпечення будівництва / реконструкції об'єктів системи знезараження питної води / стічних вод підприємства;
  - придбання технологічного обладнання та інших матеріалів для забезпечення будівництва / реконструкції об'єктів системи знезараження питної води / стічних вод підприємства;
  - будівництво / реконструкція об'єктів системи знезараження питної води / стічних вод підприємства, у т.ч. отримання дозвільних документів на будівництво / реконструкцію;
  - отримання дозвільних документів щодо експлуатації об'єктів системи знезараження питної води / стічних вод підприємства з використанням нового реагенту (дозволи на прекурсори, технологічні регламенти, дозволи на викиди, договори на утилізацію відходів, договори на збільшення потужності в точці приєднання, навчання персоналу тощо);
  - укладення договорів на поставку нового реагенту або сировини для його виробництва та їх придбання;
  - запуск в експлуатацію об'єкта будівництва / реконструкції (пробний, постійний).
- (77) За оцінками підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України, виходячи з власних можливостей тривалість переходу на інший реагент для знезараження питної води та очищення стічних вод може тривати від 6 місяців до 5 років.
- (78) Наприклад, комунальне підприємство «Кривбасводоканал» повідомило таке:
- «Лабораторні випробування та розроблення проектно-технічної, кошторисної документації зазвичай виконуються впродовж 1,5 - 2 років і залежать від категорії складності будівництва.
- На тривалість будівництва впливає низка чинників, серед них: проектна потужність та складність обладнання, що застосовується, наявність всіх дозвільних документів на будівництво / реконструкцію, своєчасна поставка необхідних матеріалів та обладнання, кваліфікація будівельного персоналу. В результаті, тривалість будівельно-монтажних робіт може варіюватися в інтервалі від 6 місяців до 3 років».

⁶Лист комунального підприємства «Кривбасводоканал» від 26.05.2021 № 5228 (вх. Комітету № 8-07/7242 від 28.05.2021).

- (79) Опитані суб'єкти господарювання відзначали важливу роль фінансової спроможності підприємства щодо впровадження заходів із переходу на новий реагент. Основними витратами вказували будівництво нового реагентного господарства або переобладнання наявного.
- (80) Вартість реалізації проекту переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту, залежно від вибраного нового реагенту, потужності обладнання, обсягів будівельних робіт, за даними підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України, може становити від 7 млн грн до 40 млн дол. США⁷.
- (81) Отже, під час підготовки питної води та очищення стічних вод використовується реагент, який вже передбачено проектною документацією під час будівництва відповідних споруд та технологічним регламентом з експлуатації таких споруд.
- (82) Відтак водоканалам, які використовують рідкий хлор для знезараження питної води та очищення стічних вод, неможливо легко перейти від споживання рідкого хлору до використання іншого реагенту, оскільки:
- наявні технічні та технологічні ресурси щодо знезараження питної води та стічних вод пристосовані виключно під використання рідкого хлору;
  - лабораторні випробування та розроблення проектно-технічної, кошторисної документації з метою зміни реагенту є достатньо тривалими;
  - вартість реалізації проекту переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту є істотною.
- (83) Відповідно, для цієї групи споживачів відсутня можливість заміщення попиту іншими товарами, крім рідкого хлору.
- (84) Неможливість заміщення попиту як зі сторони постачальника, так і зі сторони товару підтверджується результатами опитування, отриманими від водоканалів, які застосовують для знезараження питної води та очищення стічних вод рідкий хлор.
- (85) Так, у відповідь на питання: «Зазначити дії вашого підприємства у разі, якщо ціна на хлор, який вами використовується, збільшиться на 5%» та «Зазначити дії вашого підприємства у разі, якщо ціна на хлор, який вами використовується, збільшиться на 10 %» – 11 з 30 опитуваних суб'єктів господарювання зазначили, що не відреагують на підвищення ціни ні в першому, ні в другому випадку, а будуть розглядати можливість зменшення закупівлі обсягів товару.
- (86) Вказані висновки підтверджуються інформацією Мінрегіону⁸, яке повідомило, що суб'єкт господарювання не може перейти від використання одного хімічного реагенту для знезараження питної води та очищення стічних вод до іншого без змін у технології знезараження, що потребує певних інвестицій.

⁷ Лист ОКВП «Дніпро-Кіровоград» від 26.05.2021 № 1204/21/07-21 (вх. від 28.05.2021 № 8-07/7252). Лист КП «Павлоградське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Павлоградської міської ради від 25.05.2021 № 1190 21 (вх. від 28.05.2021 № 8-07/7230). Лист КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради від 21.05.2021 № 12/1125 (вх. від 28.05.2021 № 8-07/7235). Лист КП «Кривбасводоканал» від 26.05.2021 № 5228 (вх. від 28.05.2021 № 8-07/7242). Лист КП КП «Вінницяоблводоканал» від 31.05.2021 № 8/05-984 (вх. від 04.06.2021 № 8-07/7706). Лист КП «Дніпроводоканал» від 04.06.2021 № 3782/1114 (вх. від 09.06.2021 № 8-07/7725).

⁸Лист від 10.05.2019 № 7/9.1.2/7662-19.

(87) Отже, за умовами пункту 5.1 Методики рідкий хлор не є взаємозамінним товаром з будь-яким іншим реагентом, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства в Україні, які використовують рідкий хлор.

(88) АТ «Дніпроазот» є виробником такої продукції, що може використовуватися для знезараження питної води та очищення стічних вод:

хлор рідкий згідно з ГОСТ 6718-93 вищого й першого сорту;

гіпохлорит натрію згідно з ГОСТ 11086-76 марок А і Б;

гіпохлорит натрію технічний згідно з ТУ У 6-05761650.014-999.

За інформацією Відповідача, хлор та інші реагенти для очистки й стерилізації питної води є взаємодоповнювальною продукцією, що виготовляється за різною технологією і, з точки зору пропозиції, не є взаємозамінною.

(89) Тобто, наведене вище свідчить про наявність окремої товарної позиції, а саме рідкого хлору.

(90) Отже, товаром, щодо якого має визначатися монопольне (домінуюче) становище, є рідкий хлор (далі – **рідкий хлор, Товар**).

4.2.2. Складання переліку основних виробників рідкого хлору

(91) Перелік основних виробників рідкого хлору визначено за рахунок аналізу інформації з відкритих джерел, інформації, наявної в Комітеті, та листа Мінрегіону від 10.05.2019 № 7/9.1.2/7662-19 (вх. Комітету № 6-07/5529 від 11.05.2019).

(92) Під час розгляду справи встановлено, що єдиним виробником рідкого хлору в Україні є АТ «Дніпроазот» (здійснює виробництво таких реагентів: рідкого хлору, гіпохлориту натрію марки А та Б, гіпохлориту натрію технічного).

(93) Так, Мінрегіон⁹ надало інформацію про те, що газоподібний хлор виробляє єдине підприємство в Україні, а саме АТ «Дніпроазот».

(94) Комунальне підприємство «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства міста Ужгород»¹⁰, обласне комунальне виробниче підприємство «Дніпро-Кіровоград»¹¹, комунальне підприємство «Дрогобичводоканал»¹², комунальне підприємство «Павлоградводоканал»¹³, комунальне виробниче підприємство «Краматорський водоканал»¹⁴ повідомили, що єдиним відомим їм виробником рідкого хлору в Україні є АТ «Дніпроазот».

(95) Слід звернути увагу, що АТ «Дніпроазот»¹⁵ також зазначає, що є єдиним підприємством в Україні з виробництва рідкого хлору, який застосовується для знезараження питної води та очищення стічних вод.

⁹Лист від 10.05.2019 № 7/9.1.2/7662-19 (вх. Комітету № 6-07/5529 від 11.05.2019).

¹⁰Лист від 01.08.2018 № 1406.

¹¹Лист від 02.08.2018 № 1364/08/07-21.

¹²Лист від 31.07.2018 № 4019.

¹³Лист від 08.08.2018 № 1293.

¹⁴Лист від 09.08.2018 № 05-09/3732.

¹⁵Лист від 10.07.2018 № 1425/01-6.

- (96) Разом із цим у своєму листі¹⁶ Товариство зазначає, що з відкритих джерел відомо про наявність на території України щонайменше ще одного потужного виробника хлору рідкого згідно з ГОСТ 6718-93, а саме ТОВ «Карпатнафтохім», яке має установку з виробництва хлору й каустичної соди потужністю 182 тис. тонн хлору на рік. Завантаженість установки становить близько 50 %.
- (97) У ході розгляду справи, у відповідь на вимогу Комітету, ТОВ «Карпатнафтохім» повідомило¹⁷, що не має можливості здійснювати виробництво рідкого хлору, який міг би використовуватися для знезараження питної води, оскільки весь газоподібний хлор вироблений на установці з виробництва хлору й каустичної соди мембранним методом, використовується для виробництва вінілхлориду, а в подальшому – полівінілхлориду.
- (98) Тобто, вироблений ТОВ «Карпатнафтохім» рідкий хлор не є Товаром, у розумінні пункту 4.3 Методики, та не враховується в обсяг ринку. Відповідно, ТОВ «Карпатнафтохім» не є виробником рідкого хлору, який застосовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, та, відповідно, конкурентом АТ «Дніпроазот».
- (99) Зазначене вище в сукупності є свідченням того, що АТ «Дніпроазот» є єдиним виробником в Україні рідкого хлору, який використовується для знезараження води та очищення стічних вод.

4.2.3. Процес виробництва рідкого хлору

- (100) [Інформація з обмеженим доступом]
- (101) [Інформація з обмеженим доступом]
- (102) [Інформація з обмеженим доступом]
- (103) [Інформація з обмеженим доступом]
- (104) [Інформація з обмеженим доступом]
- (105) [Інформація з обмеженим доступом]
- (106) [Інформація з обмеженим доступом]
- (107) [Інформація з обмеженим доступом]
- (108) [Інформація з обмеженим доступом]
- (109) [Інформація з обмеженим доступом]
- (110) [Інформація з обмеженим доступом]
- (111) **Отже, можна зробити висновок, що цехи синтезу аміаку № 1-Б та соди каустичної, де виробляється рідкий хлор, пов'язані технологічним процесом.**
- (112) [Інформація з обмеженим доступом]
- (113) [Інформація з обмеженим доступом]
- (114) [Інформація з обмеженим доступом]
- (115) [Інформація з обмеженим доступом]
- (116) У свою чергу, аміак рідкий технічний та діоксид вуглецю газоподібний (CO₂) виробляло АТ «Укрнафта» у цеху синтезу аміаку № 1-Б на підставі договору оренди №

¹⁶Лист від 26.06.2019 № 1261/01-6 (вх. Комітету № 8-07/591-Кі від 01.07.2019).

¹⁷Лист від 15.11.2018 № 1807 (вх. Комітету № 8-07/13870 від 20.11.2018).

33/665/10-4/261a-OP, укладеного 01.07.2010 з АТ «Дніпроазот» (далі – Договір оренди)¹⁸.

- (117) Предметом зазначеного договору є передання АТ «Дніпроазот» (Орендодавець) АТ «Укрнафта» (Орендарю) в строкове платне користування виробничих потужностей, пов'язаних із виробництвом аміаку: виробничих приміщень, обладнання, устаткування, мереж та комунікацій, інших необоротних матеріальних **активів цеху синтезу аміаку № 1-Б** АТ «Дніпроазот» (далі – Майно).
- (118) Згідно з пунктом 2.3 Договору оренди майно, що орендується за цим Договором, призначене для виробництва **аміаку рідкого технічного ГОСТ 6221-90, азотоводневої суміші, двоокису вуглецю.**
- (119) Відповідно до пункту 4.5 Договору оренди користування Майном повинно здійснюватися Орендарем у спосіб, що забезпечує можливість функціонування Майна **та всіх виробничих підрозділів Товариства, розміщених на виробничому майданчику Орендодавця у безперервному технологічному процесі.** Орендар повідомлений про те, що виробництво продукції АТ «Дніпроазот» безпосередньо пов'язане з використанням продуктів, які виробляються та отримуються в процесі експлуатації Майна, й Орендар гарантує Орендодавцю безпечне, ритмічне і безперебійне виробництво та продаж таких продуктів Орендодавцю в обсягах, які будуть повністю задовольняти потреби Орендодавця. **Орендодавець має переважне право на придбання продуктів, які виробляються та отримуються в процесі експлуатації Майна.**
- (120) Отже, АТ «Укрнафта» було зобов'язане першочергово реалізовувати Товариству продукцію, вироблену на орендованих потужностях АТ «Дніпроазот», а саме: **аміак, азотоводневу суміш, двоокис вуглецю.**
- (121) [Інформація з обмеженим доступом]
- (122) **Отже, можна зробити висновок що виробництво продукції АТ «Укрнафта» на орендованих потужностях, а саме в цеху синтезу аміаку № 1-Б, було технологічно пов'язане з виробництвом АТ «Дніпроазот» хлору рідкого.**

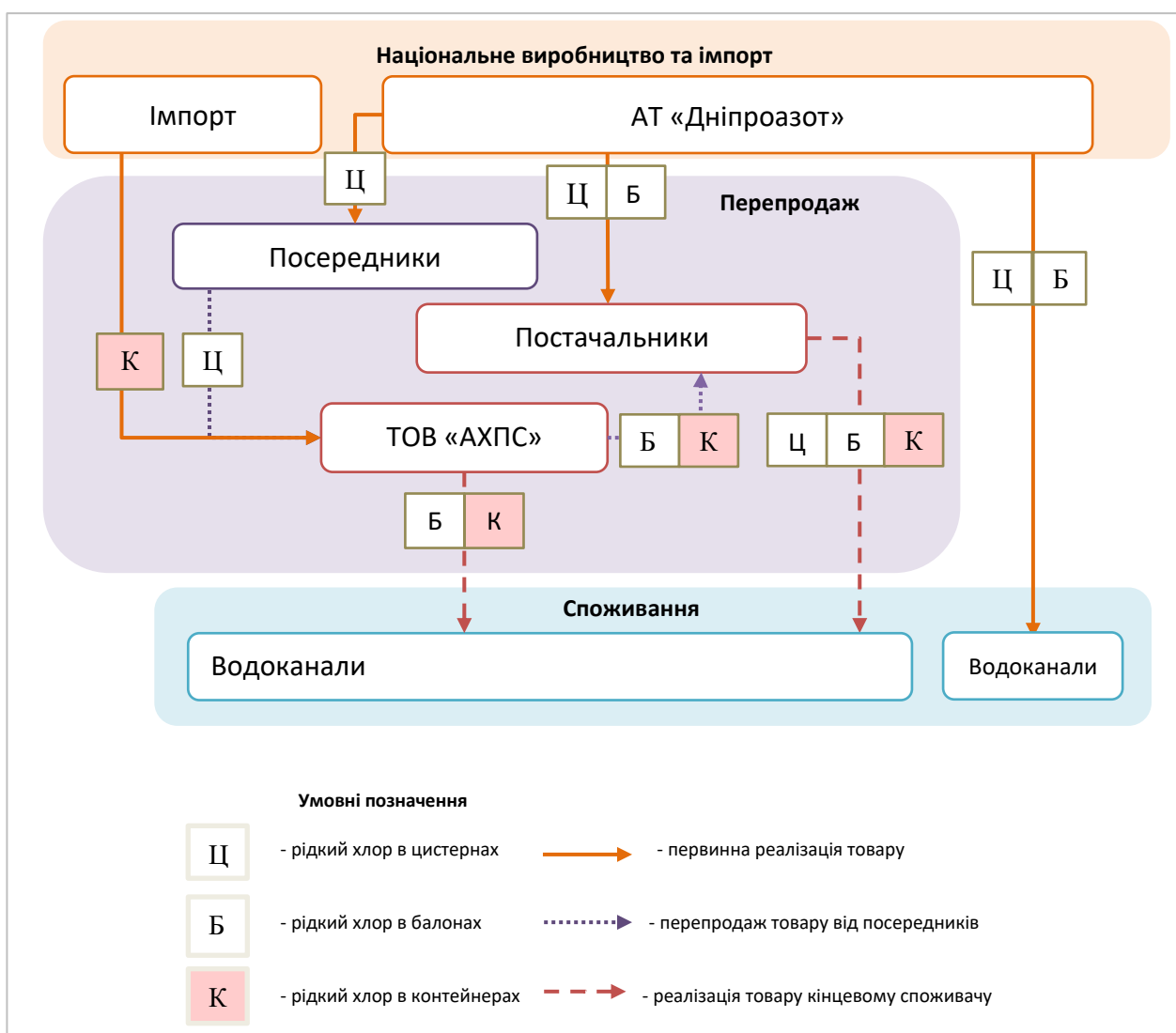
4.2.4. Умови реалізації рідкого хлору

- (123) Під час розгляду справи встановлено, що схема реалізації товару до зупинення цехів хлорної групи АТ «Дніпроазот», 18.06.2018, та після їх запуску, 20.07.2018, певним чином відрізнялися.
- (124) Так, до липня 2018 року АТ «Дніпроазот» реалізовувало майже весь обсяг хлору рідкого посередникам та оптовим постачальникам.
- (125) Зокрема, на потужностях АТ «Дніпроазот» відбувався самостійний налив рідкого хлору в балони та цистерни, що реалізувалися оптовим постачальникам, які, у свою чергу, забезпечували збут продукції кінцевому споживачеві.
- (126) [Інформація з обмеженим доступом]
- (127) [Інформація з обмеженим доступом]
- (128) [Інформація з обмеженим доступом]
- (129) [Інформація з обмеженим доступом]

¹⁸Лист із додатками АТ «Укрнафта» від 30.09.2021 № 01/01/12/01/04-02/01/2930 (вх. Комітету № 8-07/13947 від 05.10.2021).

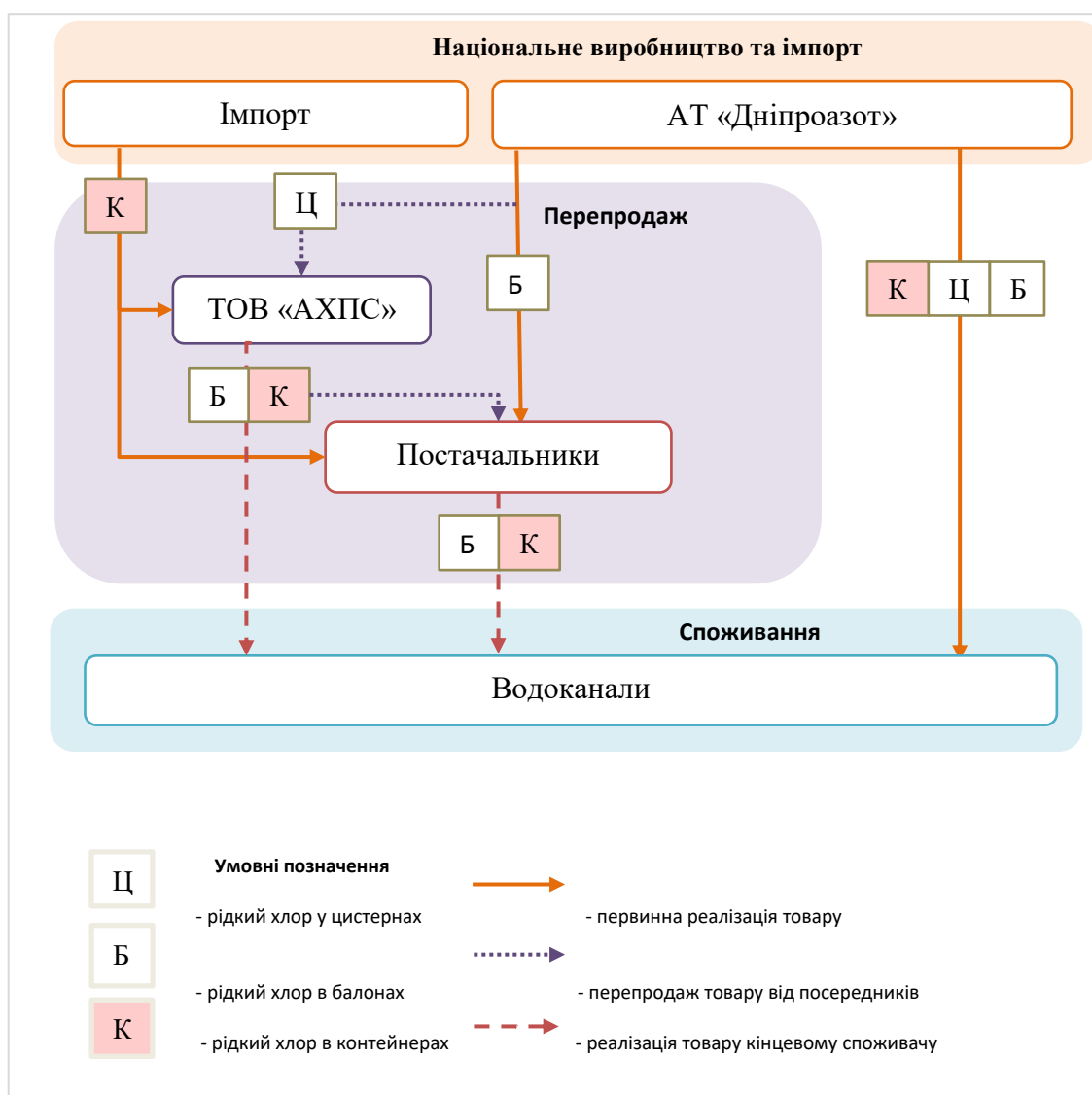
- (130) Так, на 16.07.2018 АТ «Дніпроазот» мало два прямих договори з підприємствами, які здійснюють збір, очистку, знезаражування води та надають послуги централізованого водопостачання та водовідведення.
- (131) [Інформація з обмеженим доступом]
- (132) У свою чергу, до липня 2018 року використання водоканалами імпортного рідкого хлору було незначним та становило лише 7,7 %. Так, у період січня – червня 2018 року КП «Аульський водовід» Дніпропетровської обласної ради для знезараження питної води придбало всього 264,48 тонни рідкого хлору імпортного виробництва в контейнерах у ТОВ «Аульська хлорпереливна станція».
- (133) На рисунку 1 зображена схема постачання рідкого хлору на внутрішньому ринку України водоканалам до липня 2018 року.

Рис. 1. Схема реалізації рідкого хлору до зупинення виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» у червні 2018 року

- (134) Згідно з рисунком 1 для ринку були характерні непрямі поставки товару від виробника та імпортерів – через посередників та оптових продавців. Два прямих контакти з ПрАТ «Київводоканал» та КП «Кривбасводоканал» з відносно незначними обсягами реалізації рідкого хлору, а також імпортні поставки, які істотно не впливали на умови обороту товару та загальну структуру ринку.

- (135) Разом із тим у липні 2018 року, після відновлення виробництва хлору рідкого АТ «Дніпроазот», умови реалізації товару змінилися.
- (136) Як основну зміну слід зазначити вихід на ринок **значних обсягів** хлору рідкого імпортного виробництва (порівняно з попереднім періодом), який у контейнерах постачався ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» для перепродажу та розливу в балони або оптовим постачальникам, а також витіснення з ринку посередників, які здійснювали придбання товару виключно для його перепродажу ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» (див. рис. 2).
- (137) Крім того, починаючи з липня 2018 року, кількість прямих договорів між АТ «Дніпроазот» та водоканалами істотно зросла. **Наприкінці 2018 року між Відповідачем та водоканалами було укладено 19 прямих контрактів на постачання рідкого хлору** (див. додаток 2 до цього рішення).
- (138) У свою чергу, ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» та оптові посередники продовжували реалізовувати рідкий хлор у балонах та контейнерах кінцевим споживачам.
- (139) [Інформація з обмеженим доступом]
- (140) Так, між ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» та АТ «Дніпроазот» укладено договір на виконання робіт № 150718 від 15.07.2018 (далі – **Договір робіт**).
- (141) Предметом Договору робіт є виконання робіт Виконавцем (ТОВ «Аульська хлорпереливна станція») з розливу належного Замовнику (АТ «Дніпроазот») хлору рідкого із залізничних цистерн, що орендовані Замовником чи належать йому на праві власності, у контейнери (об'ємом до 1 000 л), що орендовані Виконавцем чи належать йому на праві власності, а Замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконані згідно з умовами Договору роботи.
- (142) Додатковою угодою № 1 від 24.07.2018 до Договору робіт АТ «Дніпроазот» і ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» внесено зміни до пункту 1.1 Договору робіт, зокрема Виконавець (ТОВ «Аульська хлорпереливна станція») зобов'язується в порядку та на умовах, передбачених цим Договором, надати послуги з розливу належного Замовнику (АТ «Дніпроазот») хлору рідкого в контейнери (об'ємом до 1 000 л) та/або балони (об'ємом до 60 л), що орендовані Виконавцем чи належать йому на праві власності.
- (143) Зазначений договір надав можливість АТ «Дніпроазот» в подальшому реалізовувати рідкий хлор не тільки в цистернах та балонах, **а й в контейнерах шляхом розливу** (надання послуг із розливу) цього товару в контейнери із залізничних цистерн, що здійснюється за допомогою потужностей ТОВ «Аульська хлорпереливна станція».
- (144) Отже, якщо до моменту вчинення порушення водоканали мали можливість придбати рідкий хлор у контейнерах лише в ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» або оптових постачальників, то вже після запуску цехів хлорної групи та укладення прямих контрактів з'явилася можливість здійснювати відповідні закупівлі напряду від АТ «Дніпроазот» (див. рис. 2).

Рис. 2. Схема реалізації рідкого хлору після відновлення виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» у липні 2018 року

- (145) Відповідно до рисунка 2 після відновлення виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» ринку стали притаманні змішані канали реалізації товару.
- (146) Так, частина товару збувалася за прямими поставками від АТ «Дніпроазот» до водоканалів, а частина – через ТОВ «АХПС» та інших оптових постачальників.
- (147) За наведених вище обставин вбачається, що основними джерелами надходження рідкого хлору на внутрішній ринок України є первинна пропозиція товару вітчизняним виробником – АТ «Дніпроазот» та імпортерами. Загальний обсяг пропозиції, тобто обсяг ринку, формується на етапі первинної реалізації товару.
- (148) Враховуючи наведене вище, протягом періоду 2017 – 2019 років за змістом діяльності на різних ланках обороту товару можна виділити такі групи суб'єктів господарювання:
- національний виробник (АТ «Дніпроазот») та імпортери, які здійснюють первинну реалізацію рідкого хлору;
  - посередники (суб'єкти господарювання, які здійснювали перепродаж рідкого хлору від АТ «Дніпроазот» до ТОВ «АХПС»)¹⁹;

¹⁹До зупинки виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот».

- постачальники (суб'єкти господарювання, які здійснювали перепродаж рідкого хлору кінцевому споживачу).
- (149) Отже, товарними межами досліджуваного ринку, на якому діє АТ «Дніпроазот», є **первинна реалізація рідкого хлору**.
- (150) Основними учасниками ринку первинної реалізації рідкого хлору є:
- АТ «Дніпроазот» та імпортери (разом – продавці);
  - посередники, постачальники²⁰ та кінцеві споживачі (разом – покупці).

4.3. Визначення часових меж ринку

- (151) Відповідно до п. 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами **утворює ринок товару зі сталою структурою**.
- (152) Часові межі ринку – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються (пункт 1.3 Методики).
- (153) Часові межі товарного ринку визначалися виходячи з мети розслідування таким чином, щоб охоплювати період вчинення порушення (з 18.06.2018 по 19.07.2018) – час, протягом якого цехи хлорної групи АТ «Дніпроазот» були в простої (**далі по тексту – період вчинення порушення**).
- (154) З метою всебічного та повного дослідження характеристик ринку проведено також ретроспективний аналіз стану конкуренції за рік, що передує досліджуваним діям – 2017 рік, та аналіз стану конкуренції протягом наступного, 2019 року.
- (155) Згідно з інформацією, отриманою під час розгляду справи та вказаною в розділі 4.2 цього рішення «Умови реалізації товару», протягом 2017 року структура ринку була сталою, про що свідчить наявність протягом року одного виробника – АТ «Дніпроазот» та неістотний об'єм Товару імпортного виробництва, який придбався для знезараження питної води.
- (156) Протягом 2018 року структура ринку була неістотно змінена (див. рис. 3).

[Інформація з обмеженим доступом]

Рис. 3. Щомісячні об'єми реалізації АТ «Дніпроазот» та імпорт на територію України рідкого хлору протягом 2018 року

- (157) Як вбачається з наведеного вище рисунка 3, у липні 2018 року імпорт рідкого хлору зріс на 620 % порівняно із червнем 2018 року.
- (158) Враховуючи, що саме в червні 2018 року АТ «Дніпроазот» припинило виробництво рідкого хлору на невизначений строк, можна зробити висновок, що саме цей факт спричинив зростання імпорту товару.
- (159) Як вбачається з рисунка 3, піки імпорту товару припадали на серпень – вересень 2018 року, саме в цей період значна кількість водоканалів уклала прямі договори з АТ «Дніпроазот» (16 водоканалів із 19) (див. додаток 2 до цього рішення).

²⁰До зупинки виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот».

- (160) Разом із тим загальний об'єм імпорту рідкого хлору 2018 року (див. розділ 4.6 рішення) становив 38,68 % річної потреби (див. розділ 5.2.3.1 рішення) підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.
- (161) Отже, незважаючи на вихід протягом 2018 року на ринок рідкого хлору імпортерів взаємозв'язок основних учасників на ринку, будова ринку та його устрій лише перебували у стані зміни, але не змінилися.
- (162) Частка АТ «Дніпроазот» зменшувалася, але була стало домінуючою, значним чином перевищуючи 35 % (див. розділ 4.6 рішення).
- (163) Отже, часовими межами ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, визначаються 2017, 2018, 2019 роки.

4.4. Визначення географічних меж ринку

- (164) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з погляду споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (165) При визначенні територіальних (географічних) меж ринку враховувалися:
- можливості щодо переміщення товару між регіонами України з можливістю збереження якісних та споживчих властивостей Товару;
  - фізичні та технічні характеристики Товару дають можливість його переміщення по всій території України;
  - відсутність бар'єрів для транспортування в межах України;
  - рівень відпускних ціни для покупців із різних територій є однаковим або відрізняється несуттєво;
  - покупці не розподіляються за місцем розташування.
- (166) Враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринку рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, є межі території України, тобто ринок є загальнодержавним.
- (167) Відповідно до пункту 6.2 Методики коректність визначення територіальних (географічних) меж товарного ринку може бути перевірена дослідженням відкритості ринку щодо міжрегіональної та/або міжнародної торгівлі.
- (168) Відповідно до Методики, якщо ступінь відкритості ринку становить менше 40 відсотків, територіальними (географічними) межами ринку є територія держави.
- (169) Показник ступеня відкритості ринку рідкого хлору, який розраховано в розділі 4.7 цього рішення «Визначення обсягу ринку», за період 2017 – 2019 років **становив менше 40 %**.
- (170) Отже, територіальними (географічними) межами ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, є межі території України.

4.5. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (171) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні

обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві втрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

- (172) При проведенні дослідження умов вступу на ринок рідкого хлору встановлено, що бар'єрами, які перешкоджають вступу на ринок, є адміністративні бар'єри – наявність обмежень діяльності суб'єктів господарювання на зазначеному ринку, встановлених органами влади.
- (173) Так, право на провадження господарської діяльності з виробництва рідкого хлору надає отримання ліцензії згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2016 № 445 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України».
- (174) Згідно з наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 12.03.2010 № 56 «Про Затвердження правил охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору» суб'єкт господарської діяльності, який має намір розпочати (продовжити) виконання роботи підвищеної небезпеки або експлуатацію об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, повинен одержати відповідний дозвіл Держнаглядохоронпраці або його територіального органу.
- (175) Згідно із Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» право на імпорту хлору надає дозвіл, виданий центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю.
- (176) Отже, адміністративними бар'єрами, які перешкоджають вступу на ринок первинної реалізації рідкого хлору, є:
- Ліцензія на виробництво особливо небезпечних хімічних речовин: рідкого хлору;
  - Дозвіл на початок (продовження) виконання роботи підвищеної небезпеки;
  - Дозвіл на імпорту.
- (177) Крім цього, бар'єром, який перешкоджає вступу на ринок, є економічні обмеження, пов'язані з необхідністю організації промислового виробництва рідкого хлору, зокрема побудови відповідної інфраструктури, яка є доволі складною, ресурсовмісною і потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.
- (178) Відповідно до статті 21 Закону України «Про охорону праці» технологічні процеси, машини, механізми, устаткування, транспортні засоби, хімічні речовини і їх сполуки та інша небезпечна продукція, придбані за кордоном, допускаються в експлуатацію (до застосування) лише за умови проведення експертизи на відповідність їх нормативно-правовим актам з охорони праці, що чинні на території України.
- (179) Проведення експертизи згідно зі статтею 21 Закону України «Про охорону праці», отримання дозволу Держекспортконтролю щодо імпорту, передбаченого Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», впливають на терміни поставки продукції та створюють перешкоди швидкому вступу на ринок первинної реалізації рідкого хлору.

4.6. Визначення обсягу ринку

- (180) Обсяг ринку рідкого хлору розглядається як загальний обсяг рідкого хлору, реалізованого на ринку України (як вітчизняного, так і імпортного виробництва).

- (181) Інформацію, отриману Комітетом від Державної служби статистики України щодо обсягу імпорту рідкого хлору за період 2017 – 2019 років, та від АТ «Дніпроазот» щодо обсягів реалізацій на внутрішній ринок, а також розрахований обсяг ринку первинної реалізації рідкого хлору наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

**Щорічні обсяги імпорту та реалізації АТ «Дніпроазот»
рідкого хлору в період 2017 – 2019 років**

Період	Обсяг реалізації АТ «Дніпроазот» Товару на внутрішній ринок, т	Обсяг імпорту Товару, т	Обсяг ринку, т
2017 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	250,8	[Інформація з обмеженим доступом]
2018 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	3285,1	[Інформація з обмеженим доступом]
2019 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	4316,1	[Інформація з обмеженим доступом]

- (182) [Інформація з обмеженим доступом]
- (183) Ступінь відкритості ринку (далі – С_{ВР}) щодо міжнародної торгівлі оцінюється за показником, який розраховується як відсоткове співвідношення суми загального обсягу ввезення (імпорту) товару на певний ринок із територій інших регіонів держави (інших країн) до загального обсягу ринку за формулою:

$$C_{ВР} = Q_v / Q_{RT} 100 \%, \text{ де}$$

Q_v – обсяг товару, ввезеного на відповідний ринок з-за меж цього ринку (для загальнодержавного – обсяг імпорту в Україну);

Q_{RT} – загальний обсяг реалізації (придбання) товару (товарної групи) на ринку в Певних територіальних (географічних) межах.

- (184) Отже, ступінь відкритості ринку первинної реалізації рідкого хлору становив у 2017 році – 1,4 %, 2018 році – 21,7 %, 2019 році – 32,2 %.

4.7. Розрахунок часток суб'єктів господарювання на ринку

- (185) Відповідно до пункту 8.4 Методики частка суб'єкта господарювання на ринку розраховується за формулою:

$$P_j = Q_j / Q_{RT} 100 \%, \text{ де}$$

P_j – частка на ринку j-го суб'єкта господарювання;

Q_j – обсяг товарів (товарної групи), що продаються (постачаються, виробляються) або придбаваються (споживаються, використовуються) j-м суб'єктом господарювання;

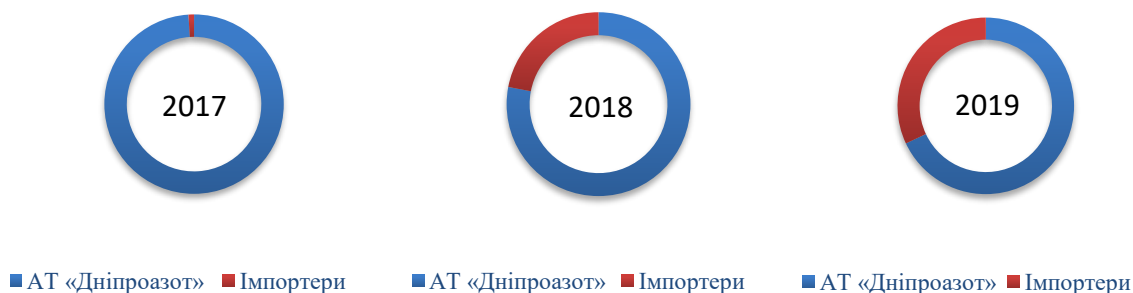
Q_{RT} – обсяг ринку.

- (186) У таблиці 3 наведено інформацію про частки учасників ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, у часових межах 2017 – 2019 років.

Таблиця 3

Частки учасників ринку первинної реалізації рідкого хлору в період 2017 – 2019 років

[Інформація з обмеженим доступом]

Рис. 3. Частки суб'єктів господарювання на ринку первинної реалізації рідкого хлору

- (187) Виходячи з наведеного частка АТ «Дніпроазот» на ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод у територіальних межах України, становила: [Інформація з обмеженим доступом].
- (188) Зниження ринкової частки АТ «Дніпроазот» у 2018 та 2019 роках пояснюється зростанням частки імпорту з другого півріччя 2018 року.
- (189) Так, за даними Державної фіскальної служби України,²¹ встановлено, що протягом січня – червня 2018 року в Україну імпортовано 78,85 тонни рідкого хлору, що становить 2,4 % від річного обсягу імпорту, а протягом липня – грудня 2018 року було імпортовано 3206,245 тонни рідкого хлору, що становить 97,6 % від річного обсягу імпорту.
- (190) Як встановлено під час розгляду справи, таке зростання імпорту відбулося у зв'язку з пошуком певними водоканалами альтернативних джерел постачання рідкого хлору після зупинення його виробництва АТ «Дніпроазот» у червні – липні 2018 року.
- (191) Так, КП «Вінницяоблводоканал» були направлені запити на надання комерційних пропозицій іноземним виробникам рідкого хлору Румунії, Польщі, Чеської Республіки, Словаччини.
- (192) КП «Водоканал м. Ужгорода» до зупинки виробництва Товару АТ «Дніпроазот» придбавало рідкий хлор у постачальника ТОВ «Хлортехвод» вітчизняного виробництва. Проте, внаслідок зупинки цехів хлорної групи Товариством, для покриття недостатніх об'ємів рідкого хлору зазначений водоканал уклав договір на поставку

²¹Лист Державної фіскальної служби України від 09.07.2019 № 13313/5/99-99-07-16 (вх. № 7-01/7923 від 10.07.2019).

Товару імпортного виробництва з товариством з обмеженою відповідальністю «Зовнішагротранс-1»²².

4.8. Розрахунок рівня концентрації на ринку

- (193) Під час розслідування справи Комітетом визначено рівень концентрації ринку рідкого хлору. Для цього використано Індекс ринкової концентрації Герфіндаля-Гіршмана.
- (194) Індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ, Herfindahl-Hirschman Index) є найбільш узагальнювальним показником, який враховує як численність суб'єктів господарювання, так і їх становище на ринку. Крім того, індекс вказує на те, яке місце, частку на певному ринку займають більш дрібні суб'єкти господарювання.
- (195) Розраховується індекс Герфіндаля-Гіршмана як сума квадратів часток (вказаних у відсотках) кожного суб'єкта господарювання (продавця), який діє на цьому ринку, за формулою нижче:

$$\text{ННІ} = \sum_{i=1}^n P_i^2, \text{ де}$$

P_i – частка на ринку i -го суб'єкта господарювання;

n – кількість суб'єктів господарювання, які діють на цьому ринку.

- (196) Загальноприйнятою є така інтерпретація індексу Герфіндаля-Гіршмана:

$\text{ННІ} < 1000$ – слабоконцентрований ринок (висока конкуренція);

$1000 < \text{ННІ} < 1800$ – помірно концентрований ринок (середня конкуренція);

$\text{ННІ} > 1800$ – висококонцентрований ринок (низька конкуренція, загроза монополізації).

- (197) За результатами розрахунку встановлено, що у 2017 році $\text{ННІ} = 9802$, у 2018 році $\text{ННІ} = 6568$, у 2019 році $\text{ННІ} = 5648$.
- (198) Отже, показник індексу Герфіндаля-Гіршмана більше 1800 свідчить про високий рівень концентрації ринку рідкого хлору протягом 2017, 2018 та 2019 років та низький рівень конкуренції.

4.9. Встановлення монопольного (домінуючого) становища

- (199) Відповідно до частин першої, другої статті 12 Закону, суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;

не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

Монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

- (200) Під час розслідування справи встановлено, що АТ «Дніпроазот» на ринку первинної реалізації рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та

²²Лист КП «Водоканал м. Ужгорода» від 21.05.2021 № 727 (вх. № 8-07/7378 від 31.05.2021).

очищення стічних вод, протягом 2017 – 2019 років мало частки: у 2017 році – 99 %, у 2018 році – 78 % та у 2019 році – 68 %.

- (201) Отже, встановлено перевищення часткою Відповідача кількісних показників, які передбачені статтею 12 Закону, у розмірі 35 %.
- (202) Крім структурних параметрів, Комітетом досліджено наявність у Відповідача ринкової влади, базуючись на вимогах пункту 10.3 Методики, якими визначено, що суб'єкт господарювання не зазнає значної конкуренції, якщо завдяки своїй ринковій владі має здатність не допускати, усувати чи обмежувати конкуренцію, зокрема обмежувати конкурентоспроможність інших суб'єктів господарювання, чи ущемлювати інтереси інших суб'єктів господарювання чи споживачів.
- (203) З огляду на положення пункту 10.3 Методики та аналіз діяльності АТ «Дніпроазот» у досліджуваний період (часові межі ринку: 2017 – 2019 роки), ринкова влада АТ «Дніпроазот» полягає в такому:
- АТ «Дніпроазот» є єдиним виробником рідкого хлору в Україні та, відповідно, має можливість диктувати свої умови продажу товару. За відсутності альтернативних джерел постачання рідкого хлору в червні – липні 2018 року, АТ «Дніпроазот» зупинило виробництво Товару з метою підвищення цін на рідкий хлор;
  - АТ «Дніпроазот» має здатність скорочувати / обмежувати виробництво та постачання рідкого хлору на внутрішній ринок України, у той час як інші учасники ринку Товару не здатні компенсувати утворений дефіцит товару на ринку (що є предметом розслідування цієї справи);
  - АТ «Дніпроазот» мало здатність підвищувати ціни на рідкий хлор, розуміючи, що водоканали не відмовляються від його придбання за відсутності альтернативних джерел постачання рідкого хлору, у червні – липні 2018 року, оскільки це могло призвести до екологічної катастрофи.
- (204) Додатковими ознаками наявності в АТ «Дніпроазот» ринкової влади також є:
- високий рівень концентрації ринку;
  - суттєва кількісна перевага частки АТ «Дніпроазот» над частками імпортерів.
- Отже, АТ «Дніпроазот» протягом 2017 – 2019 років займало монополльне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації рідкого хлору.

5. ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

5.1. Поняття зловживання монополльним (домінуючим) становищем

- (205) Відповідно до частини першої статті 13 Закону зловживанням монополльним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополльне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (206) Згідно з пунктом 5 частини другої статті 13 Закону, зловживанням монополльним (домінуючим) становищем на ринку, з поміж іншого, визнається часткова або повна відмова від придбання або реалізації товару за відсутності альтернативних джерел реалізації чи придбання

- (207) При цьому, відповідно до статті 13 Закону, для кваліфікації дій суб'єктів господарювання як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку не є обов'язковим з'ясування настання наслідків у формі недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (конкурентів, покупців) чи споживачів, зокрема через заподіяння їм шкоди (збитків) або іншого реального порушення їх прав чи інтересів, чи фактичного настання інших відповідних наслідків.
- (208) Достатнім є встановлення самого факту вчинення дій, визначених законом як зловживання монопольним (домінуючим) становищем (частина друга статті 13 Закону), та можливості настання зазначених наслідків у зв'язку з відповідними діями таких суб'єктів господарювання (частина перша статті 13 Закону).
- (209) Ураховуючи викладене, Комітетом встановлено обставини, що вказують на зловживання АТ «Дніпроазот» своїм монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку хлору рідкого.

5.2. Зупинення виробництва хлору рідкого суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку

5.2.1 Обставини та хронологія подій

- (210) Придбання рідкого хлору у 2017 – липні 2018 року здійснювали підприємства водоканалізаційного господарства та промислові підприємства.
- (211) За інформацією Заявника, у **червні 2018 року** ПрАТ «Київводоканал» отримало лист від 15.06.2018 № 75 від товариства з обмеженою відповідальністю «Квартал» (далі – ТОВ «Квартал»), яке згідно з договором поставки від 27.04.2015 № 350/24/14-15, укладеним цими суб'єктами господарювання, є постачальником хлору рідкого.
- (212) У вказаному листі повідомлялося, що у зв'язку зі значним зростанням ціни на **природний газ** АТ «Дніпроазот» змушене з 15 червня 2018 року повністю зупинити виробництво й перейти в стан простою з незалежних від підприємства і працівників причин. З моменту простою відвантаження продукції виробництва АТ «Дніпроазот» здійснюватися не буде.
- (213) Під час розслідування справи відновлено хронологію подій, що передували зупиненню виробництва хлору рідкого, встановлено дії, які вчиняв Відповідач під час простою цехів Товариства, а також реакцію споживачів на такі події, а саме:
- (214) **15.06.2018** Товариство приймає наказ [Інформація з обмеженим доступом]²³.
- (215) [Інформація з обмеженим доступом]
- (216) **15.06.2018** зупинення цехів азотної групи (Наказ № 655).
- (217) **18.06.2018** зупинення цехів соди каустичної, рідкого хлору та соляної кислоти (Наказ № 655).
- (218) **23.06.2018** відбулося виїзне засідання в Дніпропетровській обласній державній адміністрації під головуванням Віцепрем'єр-міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Зубка Г.Г.²⁴.

²³Додаток до листа АТ «Дніпроазот» від 19.12.2018 № 2562/01-6 (вх. № 8-07/1338-кі від 27.12.2018).

²⁴Відповідно до інформації, наведеної в Заяві.

- (219) **27.06.2018** АТ «Дніпроазот» звернулося до Комітету із заявою²⁵ про надання висновків щодо кваліфікації дій Товариства, пов'язаних із можливістю зміни (підвищення) Товариством ціни на рідкий хлор.
- (220) **06.07.2018** на своєму сайті Київводоканал повідомив, що централізоване водопостачання в Україні – під загрозою припинення знезараження питної води. На деяких підприємствах галузі хлору для знезараження води залишилося від тижня до 20 діб.
- (221) **10.07.2018** АТ «Дніпроазот» надано доповнення до заяви²⁶ на отримання висновків про те, чи містять дії Товариства у вигляді припинення та/або реалізації товару та підвищення цін на товари, у тому числі на рідкий хлор, ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (222) **13.07.2018** заступник голови Вінницької ОДА Василь Броварник під час спеціального брифінгу в Облдержадміністрації повідомив, що наразі на Водоканалі є запас хлору приблизно на 14 діб.
- (223) **14.07.2018** у прес-службі Миколаївської облдержадміністрації заявили, що запасів рідкого хлору на МКП «Миколаївводоканал» вистачить до 20 – 22 липня.
- (224) **19.07.2018** Комітетом надано АТ «Дніпроазот» рекомендаційні роз'яснення № 32-рр: «...дії щодо зупинки виробництва та реалізації продукції мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції; для надання висновку щодо наявності ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях щодо підвищення цін, наданої інформації недостатньо» (далі – **Рекомендаційні роз'яснення**).
- (225) **20.07.2018** АТ «Дніпроазот» прийнято наказ № 786 про припинення простою в цехах хлорної групи.
- (226) Отже, цехи хлорної групи АТ «Дніпроазот» (цех соди каустичної, цех рідкого хлору та соляної кислоти) знаходилися у простої 32 дні – з **18.06.2018 по 19.07.2018**.

5.2.2. Дії АТ «Дніпроазот» під час простою цехів хлорної групи

- (227) З матеріалів справи вбачається, що 15.06.2018 АТ «Дніпроазот» повідомило постачальників²⁷ та водоканали²⁸, що з моменту простою товариства продукція виробництва АТ «Дніпроазот» (в тому числі рідкого хлору) відвантажуватися не буде.
- (228) Під час розгляду справи встановлено, що в період з **18.06.2018 по 19.07.2018** АТ «Дніпроазот» припинило виробництво рідкого хлору.
- (229) Протягом періоду зупинки виробництва Товару АТ «Дніпроазот» у червні здійснило разові відвантаження Товару таким посередникам, постачальникам та споживачам²⁹: [Інформація з обмеженим доступом]
- (230) У липні 2018 року, до моменту відновлення виробництва 20.07.2018, реалізації рідкого хлору Товариство не здійснювало.

²⁵Заява від 27.06.2018 № 137-3/01-6.

²⁶Лист від 10.07.2018 № 1425/01-6.

²⁷Лист АТ «Дніпроазот» керівникам підприємств від 15.06.2018 № 129/01-6, доданий до листа ТОВ «Аульська хлорпереливна станція» від 30.05.2019 № 282/1 (вх. Комітету № 8-07/6435 від 11.06.2019).

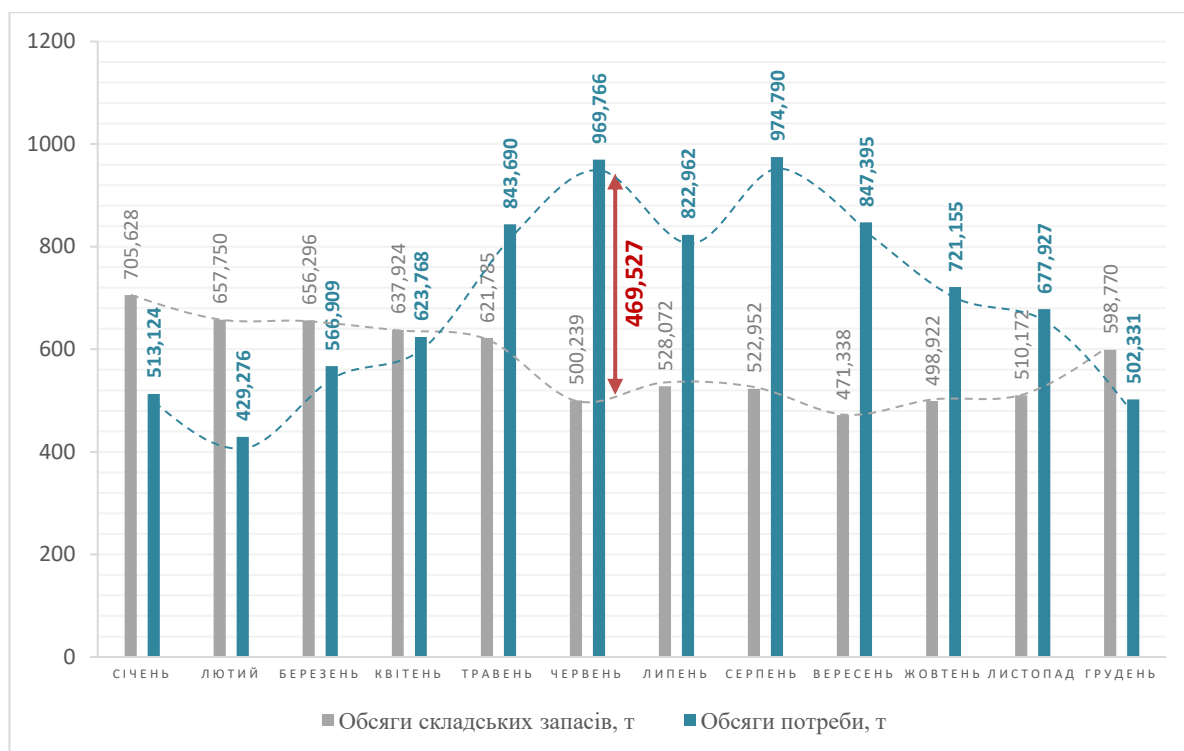
²⁸Лист АТ «Дніпроазот» директору Департаменту підготовки виробництва ПАО «Київводоканал» від 15.06.2018 № 75, наданий у додатках до Заяви.

²⁹Лист АТ «Дніпроазот» від 08.10.2021 № 08.10.2021 (вх. Комітету № 8-07/1528-кі від 11.10.2021).

5.2.3. Щодо відсутності альтернативних джерел постачання товару

5.2.3.1. Щодо потреби та запасів рідкого хлору

- (231) Відповідно до пункту 2 розділу V наказу Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 12.03.2010 № 56 «Про затвердження Правил охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.04.2010 за № 264/17559, кількість рідкого хлору, що одноразово перебуває на території організації, повинна бути мінімальною й обґрунтовуватися проектом. Допустима кількість рідкого хлору в організаціях, що його виробляють, не повинна перевищувати тридобового вироблення, але не більше 2 000 тонн, а для організацій-споживачів – не більше 15-добової потреби.
- (232) Для підприємств-споживачів, що одержують рідкий хлор повагонними відправками, допускається збільшення запасу зберігання хлору **до 30-добової потреби** за дозволом територіального органу Держпраці України відповідно до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1107.
- (233) Зазначена вимога не дозволяє водоканалам створювати запас рідкого хлору для непередбачуваних випадків, таких як неналежне виконання постачальниками своїх обов'язків за договорами чи зупинка виробництва товару.
- (234) Зважаючи на вказане, на 15.06.2018 **максимальні** запаси рідкого хлору на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства **не могли перевищувати обсягів 15 – 30 –добової потреби**, залежно від ємностей, у яких отримують рідкий хлор споживачі.
- (235) Під час розгляду справи водоканалами надано інформацію **щодо обсягів складських запасів рідкого хлору** в натуральному виразі **на 15.06.2018** – день прийняття Наказу № 655, та щомісячних обсягів потреби рідкого хлору протягом 2018 року.
- (236) Загальні обсяги складських запасів та обсяги потреби рідкого хлору водоканалами протягом 2018 року зображені на рис. 4.

Рис. 4. Щомісячні обсяги запасів та потреби рідкого хлору водоканалами протягом 2018 року

- (237) Як вбачається на рисунку 4, починаючи з травня 2018 року, **обсяги потреби водоканалами рідкого хлору значно перевищують обсяги запасів**. І тільки на початок грудня водоканали мали вже достатній для безперебійної роботи обсяг запасів рідкого хлору.
- (238) У свою чергу, різниця між загальними потребами рідкого хлору споживачів та обсягами їх складських запасів у **червні 2018 року** становила 469,527 тонни. Навіть враховуючи загальні відвантаження рідкого хлору в кількості [Інформація з обмеженим доступом] тонни АТ «Дніпроазот» споживачам протягом 15.06. – 30.06. 2018 та імпорту протягом червня в кількості 39,000 тонн, вбачається суттєва нестача реагенту обсягом щонайменше [Інформація з обмеженим доступом] тонни для знезараження води та очищення стічних вод.
- (239) Наприклад, [Інформація з обмеженим доступом] у КП «Дніпроводоканал» при місячній потребі, яка становила в червні 2018 року 83,92 тонни рідкого хлору, на складах знаходилося й було його власністю близько 3 тонни рідкого хлору, що в звичайному режимі роботи використовується за 1,5 доби³⁰.
- (240) Місячна потреба в рідкому хлорі ОКВП «Дніпро-Кіровоград» в червні 2018 року становила 41,4 тонни. На 15.06.2018 обсяг складських запасів становив 4,05 тонни реагенту, період використання за звичайних умов – 4 доби³¹.
- (241) Одночасно такими водоканалами, як ДМПВКГ «Дніпро-Західний Донбас», КП ДОР «Аульський водовід», КП «Миколаївводоканал», повідомлено, що обсяги складських запасів, наявні на 15.06.2018, підприємства зазвичай використовують до 12 діб.

³⁰Лист КП «Дніпроводоканал» від 04.06.2021 № 3782/1114 (вх. Комітету № 8-07/7725 від 09.06.202).

³¹Лист ОКВП «Дніпро-Кіровоград» від 26.05.2021 № 1204/21/07-21 (вх. Комітету № 8-07/7252 від 28.05.2021).

- (242) Місячна потреба в рідкому хлорі КП «Харківводоканал» в червні 2018 року становила 188,915 тонни, на 15.06.2018 обсяг складських запасів становив 52,825 тонни реагенту.
- (243) Також КП «Харківводоканал» надало інформацію в розрізі підрозділів підприємства щодо залишків та періоду використання (див. табл. 4)³².

Таблиця 4

**Об'єми залишків рідкого хлору підрозділів
КП «Харківводоканал» на 15.06.2018**

Підрозділ	Залишок, т	Залишок, доба
Комплекс водопідготовки «Дніпро»	14,38	на 9 діб
Комплекс водопідготовки «Донець»	19,4	на 5 діб
Управління артезіанського водопроводу та насосних станцій	8,985	на 15 діб
Міські очисні споруди водовідведення № 1	8,133	на 7 діб
Міські очисні споруди водовідведення № 2	1,927	на 7 діб

- (244) Як вбачається з таблиці 4, підрозділи КП «Харківводоканал» на момент зупинки виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» опинилися у кризовій ситуації внаслідок невизначеного періоду зупинки виробництва Товару.
- (245) Отже, вищезазначені водоканали на 15.06.2018 мали обмежені залишки Товару, якими неможливо було б задовольнити потребу водоканалів протягом 32 днів простою цехів хлорної групи.
- (246) Також слід зазначити, що з даних, зображених на рисунку 4, вбачається зменшення водоканалами обсягів потреби рідкого хлору в липні 2018 року, що пояснюється застосуванням водоканалами в процесі знезараження питної води та очищення стічних вод **дефіцитних доз рідкого хлору** з метою економії запасу реагенту в період зупинки виробництва хлору рідкого Товариством.
- (247) Так, у ситуації, що склалася, протягом червня – вересня 2018 року для знезараження та забезпечення епідеміологічної безпеки питної води відповідно до Санітарних норм, окремі підприємства, наприклад, комунальне підприємство «Компанія «Вода Донбасу», повідомило, що продовжувало застосовувати рідкий хлор, але дефіцитними дозами, з метою економії запасу реагенту на складах хлору.

5.2.3.2. Щодо неможливості зміни постачальника рідкого хлору

- (248) Окремо слід зазначити, що водоканали є суб'єктами, які здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі».
- (249) На питання Комітету щодо можливості зміни постачальника рідкого хлору, водоканали повідомили, що зміна постачальника можлива лише відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі», шляхом проведення процедури закупівлі.
- (250) У розумінні статті 2 Закону України «Про публічні закупівлі» під час здійснення закупівлі товарів, зокрема рідкого хлору, водоканали виступають замовниками.
- (251) Відповідно до вказаного вище Закону, придбання товарів, очікувана вартість яких дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, відбувається шляхом здійснення конкурентного відбору учасників за процедурами закупівлі відкритих торгів, торгів з

³²Лист КП «Харківводоканал» від 26.05.2021 № 01-01-23/2576-21 (вх. Комітету № 8-07/7250 від 28.05.2021).

обмеженою участю та конкурентного діалогу. Відкриті торги є основною процедурою закупівлі.

- (252) Статтею 10 Закону України «Про публічні закупівлі» визначені умови оприлюднення інформації щодо закупівлі товарів, зокрема строків оприлюднення оголошення про проведення відкритих торгів.
- (253) Так, оголошення про проведення відкритих торгів замовник розміщує не пізніше ніж за 15 днів до кінцевого строку подання тендерних пропозицій, якщо вартість закупівлі не перевищує суми, еквівалентної 133 тисячам євро.
- (254) Якщо очікувана вартість закупівлі перевищує суму, еквівалентну 133 тисячам євро, оголошення про проведення відкритих торгів замовник розміщує не пізніше ніж за 30 днів до кінцевого строку подання тендерних пропозицій.
- (255) Так, зокрема, КП «Компанія «Вода Донбасу»³³, КП «Черкасиводоканал»³⁴, КП «Вінницяоблводоканал»³⁵ у своїх листах зазначили, що як замовники проводять відкриті торги з придбання рідкого хлору з очікуваною вартістю, що перевищує 133 тисячі євро.
- (256) КП «Вінницяоблводоканал» надало інформацію щодо алгоритму та часових меж проведення процедури закупівлі – відкритих торгів з очікуваною вартістю товару, еквівалентною 133 тисячам євро:
- строк для подання тендерних пропозицій – не менше 30 календарних днів;
  - строк розгляду тендерних пропозицій – не більше 20 робочих днів;
  - проведення аукціону (відкритих торгів) – не раніше ніж 5 робочих днів після оприлюднення протоколу розгляду тендерних пропозицій;
  - строк розгляду документів за результатами аукціону (відкритих торгів) – не більше 5 робочих днів;
  - укладення договору – не раніше 10 та не пізніше 20 календарних днів із дати оприлюднення повідомлення про намір укласти договір.
- (257) Як підсумувало КП «Вінницяоблводоканал», для проведення процедури закупівлі хлору рідкого та зміни постачальника зазначеного товару необхідно від 50 до 80 днів.
- (258) КП «Черкасиводоканал» зазначило, що орієнтовний строк із моменту оголошення торгів до укладання договору з переможцем становить 65 – 70 днів за умови відсутності оскаржень.
- (259) КП «Компанія «Вода Донбасу» зауважило, що для переходу від придбання рідкого хлору в одного суб'єкта господарювання до іншого, відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі», потрібно майже 2 місяці.
- (260) Отже, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства не мали можливості швидко змінити постачальника рідкого хлору, з метою придбання необхідної кількості цього товару в короткостроковий період. Аналіз отриманої інформації засвідчив, що зміна постачальника рідкого хлору зайняла б час, що значно перевищував період простою цехів хлорної групи Товариства.

³³Лист КП «Компанія «Вода Донбасу» від 26.05.2021 № 0.03/718 (вх. № 8-07/7116 від 31.05.2021).

³⁴Лист КП «Черкасиводоканал» від 26.05.2021 № 2558/04 (вх. № 8-07/7091 від 31.05.2021).

³⁵Лист КП «Вінницяоблводоканал» від 31.05.2021 № 8/05-984 (вх. № 8-07/7706 від 04.06.2021).

5.2.3.3. Щодо неможливості заміщення рідкого хлору за обсягами постачання

- (261) Крім того, з метою визначення потенційної можливості замінити рідкий хлор Товариства аналогічним товаром інших продавців (імпортерів), Комітетом проведено порівняльний аналіз максимально можливих обсягів реалізації Товару вітчизняним виробником та імпортерами протягом 2017 – 2019 років.
- (262) У таблиці 5 наведено дані щодо максимально можливих обсягів реалізації рідкого хлору на внутрішньому ринку АТ «Дніпроазот»³⁶ та імпортерами протягом 2017 – 2019 років (див. табл. 5).

Таблиця 5

Щорічні максимально можливі обсяги реалізації рідкого хлору на території України протягом 2017 – 2019 років

Період	Запаси рідкого хлору АТ «Дніпроазот», т	Обсяг виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот», т	Максимально можливий обсяг реалізації рідкого хлору АТ «Дніпроазот», т	Максимально можливий обсяг реалізації рідкого хлору імпортерами (імпорт), т
2017 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	250,8
2018 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	3285,1
2019 рік	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	4316,1

[Інформація з обмеженим доступом]

Рис. 5. Графічне зображення

- (263) З наведених вище рисунку 5 та таблиці 5 вбачається, що різниця між максимально можливими обсягами реалізації АТ «Дніпроазот» та іншими учасниками ринку (імпортерами) становила: [Інформація з обмеженим доступом].
- (264) Наведені розрахунки свідчать, що імпортери не поставили на внутрішній ринок Товар у таких обсягах, що були б зіставними з обсягами реалізації рідкого хлору АТ «Дніпроазот».
- (265) Отже, у період простою АТ «Дніпроазот» інші суб'єкти господарювання не могли запропонувати реальну альтернативу покупцям Товару, який припинило виробляти та реалізовувати Товариство в описані вище періоди.
- (266) Окремо слід зазначити, що, як вказувалося в розділі 4.2.4 цього рішення «Умови реалізації рідкого хлору», згідно з інформацією, наданою Державною фіскальною службою³⁷, протягом першого півріччя 2018 року невеликі обсяги рідкого хлору було

³⁶Розраховувався як обсяг виробництва Товару АТ «Дніпроазот» і товарних запасів на початок року.

³⁷Лист Державної фіскальної служби від 09.07.2019 № 13313/5/99-99-07-16 (вх. Комітету № 7-01/7923 від 10.07.2019).

імпортовано лише двома суб'єктами господарювання, а саме: ТОВ «АХПС» (66,5 тонни) і ТОВ «ЗОВНІШАГРОТРАНС-1» (12,35 тонни).

- (267) Як зазначено обласним комунальним виробничим підприємством «Дніпро-Кіровоград»³⁸, за весь період проведення підприємством публічних закупівель рідкого хлору жодного разу не було взято участі в тендері іноземним учасником, який у подальшому міг би постачати рідкий хлор іноземного виробництва.
- (268) З наведеного вбачається, що за умови стабільного виробництва та постачання рідкого хлору Товариством, у водоканалів не було потреби у придбанні рідкого хлору іноземного виробництва, що пояснює відсутність налагоджених зовнішньоекономічних зв'язків.
- (269) Отже, у результаті зупинки АТ «Дніпроазот» виробництва та реалізації рідкого хлору, склалася кризова ситуація внаслідок створеного дефіциту на ринку України знезаражувальних реагентів для знезараження питної води. Альтернативним джерелом придбання цього товару міг би стати рідкий хлор іноземного виробництва.
- (270) Разом із тим у підприємств водопровідно-каналізаційного господарства не було можливості швидко придбати необхідний обсяг рідкого хлору за рахунок імпорту³⁹.
- (271) Так, наприклад, комунальне підприємство «Новомосковськ водоканал»⁴⁰ повідомило, що підприємство 11.07.2018 зверталось до ТОВ «Компанія «Хлортехвод» і ТОВ «Гіпохлорсервіс», які мають можливість обмеженими партіями закуповувати хлор за кордоном, щодо поставки рідкого хлору в балонах. У відповідь вищевказаними підприємствами було повідомлено, що до них та і взагалі в Україну хлор з-за кордону на цей час надходить лише в контейнерах автомобільним транспортом, тому поставити хлор на підприємство в балонах неможливо. Тобто, імпортований хлор не може бути використаний на КП «Новомосковськ водоканал», оскільки надходить у контейнерах, а на підприємстві в технології хлорування передбачено застосування хлору тільки в балонах.
- (272) Комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради⁴¹ повідомило, що альтернативним постачальником рідкого хлору можуть бути Румунія та деякі інші країни Європи або перехід на інші методи дезінфекції води, що вимагає певного часу та вкладення коштів у технічне переоснащення. Поставки з європейських країн здійснити складно через різні розміри залізничної колії в країнах Європи та в Україні (при транспортуванні хлору цистернами не передбачено зміни колісної бази). Перевезення хлору автомобільним транспортом потребує значних коштів. До того ж у підприємства відсутні відповідні контракти на транспортування рідкого хлору.
- (273) Комунальне підприємство «Компанія «Вода Донбасу» повідомило⁴², що стикнулося з проблемою певного дефіциту рідкого хлору на ринку України. При цьому, за наявності рідкого хлору в іноземного виробника, КП «Компанія «Вода Донбасу» не має змоги укласти з ним договір на поставку, оскільки не провадить зовнішньоекономічної

³⁸Лист від 26.05.2021 № 1204/21/07-21 (вх. Комітету № 8-07/7252 від 28.05.2021).

³⁹Згідно з інформацією, отриманою Комітетом у ході проведення перевірки дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції при проведенні закупівель рідкого хлору підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства, на виконання пункту 3 протоколу наради від 17.07.2018, під головуванням Першого віцепрем'єр-міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі щодо відновлення роботи АТ «Дніпроазот»³⁹. Матеріали дослідження приєднані до матеріалів справи службовою запискою від 05.05.2020 № 126-01/3320.

⁴⁰Лист від 07.08.2018 № 748 (вх. Комітету № 8-126/9508 від 10.08.2018).

⁴¹Лист від 03.08.2018 № 22/5323 (вх. Комітету № 8-126/9480 від 10.08.2018).

⁴²Лист від 16.08.2018 № 18/вх1-214-18 (вх. Комітету № 8-126/10279 від 28.08.2018).

діяльності та не володіє для таких цілей спеціалізованим транспортом, зокрема на умовах самовивозу.

- (274) Комунальне підприємство «Вінницяоблводоканал» повідомило,⁴³ що після зупинки виробництва АТ «Дніпроазот» на невизначений час, підприємство вжило відповідних заходів щодо налагодження альтернативних шляхів вирішення проблем із поставками рідкого хлору. Так, КП «Вінницяоблводоканал» були направлені запити на надання комерційних пропозицій іноземним виробникам рідкого хлору Румунії, Польщі, Чеської Республіки, Словаччини. Однак відповіді надали лише кілька румунських (Oltchim S.A., SC Chimcomplex SA Borzesti) та польське підприємство (PCC Rokita SA). Своїми електронними листами вони підтвердили, що є виробниками хлору, але поставку рідкого хлору можуть зробити тільки у власну тару підприємства й за умови самовивозу. Проте власної тари КП «Вінницяоблводоканал» не мало, а закупити тару в комунального підприємства не було фінансовою можливістю.
- (275) Вказане підтверджується вимогами абзацу четвертого пункту 1 частини першої розділу 6 наказу Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду «Про затвердження Правил охорони при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору» від 12.03.2010 № 56, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.04.2010 за № 264/17559, відповідно до якого підприємствам-споживачам мати власну тару й використовувати її як зворотну забороняється.
- (276) Як зазначило КП «Вінницяоблводоканал», єдиним підприємством в Україні, у тому числі протягом 2018 року, яке здійснює наповнення контейнерів рідким хлором, було / є ТОВ «АХПС». ТОВ «АХПС» 11.08.2018 повідомило листом всі підприємства про заборону використання власної хлорної тари третіми особами. Отже, імпортні поставки хлору в Україну могли / можуть бути здійснені тільки через ТОВ «АХПС», оскільки постачальники з інших країн здійснювали / здійснюють поставку рідкого хлору лише в тарі покупця⁴⁴.
- (277) Отже, наведені вище факти свідчать про те, що:
- до липня 2018 року у водоканалів не було альтернативних джерел придбання товару, про що свідчить проведений аналіз щодо можливості заміни пропозиції АТ «Дніпроазот» за обсягами постачання та пакуванням Товару;
  - у період простою АТ «Дніпроазот» у підприємств водопровідно-каналізаційного господарства не було можливості компенсувати необхідні обсяги рідкого хлору за рахунок імпорту.
- (278) Отже, на момент зупинки цеху рідкого хлору й соляної кислоти підприємства водопровідно-каналізаційного господарства не мали реальної альтернативи рідкому хлору, виробництво якого зупинило АТ «Дніпроазот».

5.2.4. Оцінка наявності об'єктивних причин для припинення виробництва Товару

- (279) [Інформація з обмеженим доступом]

⁴³Лист від 07.08.2018 № 8/05-1465 (вх. Комітету № 8-126/9509 від 10.08.2018).

⁴⁴За інформацією комунального підприємства «Вінницяоблводоканал», лист від 31.05.2021 № 8/05-984 (вх. № 8-07/7706 від 04.06.2021).

- (280) Отримана в процесі розгляду справи інформація засвідчила, що як основні причини зупинення цеху з виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» Відповідач зазначає такі:
- зростання ціни на природний газ;
  - відсутність обігових коштів для придбання необхідної сировини.
- (281) Оцінюючи пояснення Відповідача щодо причин зупинення виробництва рідкого хлору, Комітет виходив із того, що домінуюча фірма має право захищати свої законні ділові інтереси. З огляду на зазначене було перевірено надану АТ «Дніпроазот» інформацію та встановлено таке.

5.2.4.1. Щодо зростання ціни на природний газ

- (282) [Інформація з обмеженим доступом]
- (283) [Інформація з обмеженим доступом]
- (284) Згідно з пунктом 37 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» споживач – юридична або фізична особа – підприємець, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб (побутовий споживач) або використання в якості сировини (не побутовий споживач), а не для перепродажу.
- (285) [Інформація з обмеженим доступом]
- (286) [Інформація з обмеженим доступом]
- (287) [Інформація з обмеженим доступом]
- (288) [Інформація з обмеженим доступом]
- (289) [Інформація з обмеженим доступом]
- (290) [Інформація з обмеженим доступом]
- (291) [Інформація з обмеженим доступом]
- (292) [Інформація з обмеженим доступом]
- (293) [Інформація з обмеженим доступом]
- (294) [Інформація з обмеженим доступом]
- (295) [Інформація з обмеженим доступом]
- (296) Загальні обсяги придбання природного газу АТ «Дніпроазот» протягом 2017 – 2019 років відображено на діаграмі (див. рис. 6.).

[Інформація з обмеженим доступом]

Рис. 6. Щомісячні обсяги придбання АТ «Дніпроазот» природного газу як кінцевим споживачем у період 2017 – 2019 років

- (297) [Інформація з обмеженим доступом]
- (298) [Інформація з обмеженим доступом]
- (299) [Інформація з обмеженим доступом]
- (300) Комітетом проаналізовано середньозважені ціни придбання природного газу АТ «Дніпроазот» протягом 2017, 2018 та 2019 років і наведено їх у додатку 3 до цього рішення та на рисунку 7.

**Рис. 7. Об'єми та середньозважена ціна придбання природного газу
АТ «Дніпроазот» як кінцевим споживачем, грн без ПДВ***

- (301) Аналіз даних, наведених у додатку 3 та відображених на рисунку 7, засвідчив, що протягом першого півріччя 2018 року максимальне підвищення рівня середньозваженої ціни придбання Товариством природного газу, грн (без ПДВ), порівняно з попереднім періодом становило 11 процентних пунктів. При цьому найвища ціна, за якою придбавався природний газ, була в січні 2018 року та, незважаючи на динаміку, яка відбувалася протягом першого півріччя 2018 року, у червні 2018 року рівень цін придбання природного газу, грн (без ПДВ), не перевищував рівня таких цін у січні 2018 року.
- (302) Отже, протягом січня – червня 2018 року не вбачається суттєвих змін у середньозважених цінах придбання Товариством природного газу, а суттєве зменшення споживання об'ємів газу відбулося за ініціативи АТ «Дніпроазот» внаслідок зупинення цехів із виробництва товарів.
- (303) Отже, зазначене не дає підстав стверджувати про значне зростання цін на природний газ на момент зупинки виробництва рідкого хлору.

5.2.4.2. Щодо відсутності обігових коштів

- (304) [Інформація з обмеженим доступом]
- (305) На підтвердження цієї інформації АТ «Дніпроазот» надало, зокрема, відомість щодо залишків на розрахункових рахунках за 15.06.2018.
- (306) [Інформація з обмеженим доступом]
- (307) [Інформація з обмеженим доступом]
- (308) [Інформація з обмеженим доступом]
- (309) [Інформація з обмеженим доступом]
- (310) [Інформація з обмеженим доступом]
- (311) [Інформація з обмеженим доступом]
- (312) [Інформація з обмеженим доступом]
- (313) [Інформація з обмеженим доступом]
- (314) [Інформація з обмеженим доступом]
- (315) [Інформація з обмеженим доступом]
- (316) [Інформація з обмеженим доступом]
- (317) [Інформація з обмеженим доступом]
- (318) [Інформація з обмеженим доступом]
- (319) [Інформація з обмеженим доступом]
- (320) Слід зазначити, що перевагою овердрафту є те, що це поновлювана кредитна лінія за договором, коштами якої позичальник (суб'єкт господарювання) може користуватися в межах встановленого ліміту багато разів за умови їх вчасного повернення у строки, обумовлені договором.
- (321) [Інформація з обмеженим доступом]

- (322) [Інформація з обмеженим доступом]
- (323) Отже, вбачається, що АТ «Дніпроазот» на момент зупинки виробництва, зокрема рідкого хлору, мало в наявності обігові та кредитні кошти для поточних розрахунків із контрагентами та ведення господарської діяльності.

5.2.4.2. Щодо відносин з АТ «Укрнафта»

- (324) Як зазначено в пункті 115 цього рішення, до березня 2018 року для виробництва рідкого хлору Товариство використовувало аміак рідкий технічний та діоксид вуглецю газоподібний (CO₂), які придбавалися в АТ «Укрнафта».
- (325) У рамках розгляду справи 13 жовтня 2021 року Комітетом були отримані пояснення представника ПАТ «Укрнафта», що діяв на підставі довіреності від 31.08.2021 № 01/01/07-697.
- (326) Під час надання пояснень представник ПАТ «Укрнафта» зазначив, що в період дії Договору оренди, у тому числі протягом 2017 – 2018 років, ПАТ «Укрнафта» для виробництва аміаку, азотоводневої суміші, двоокису вуглецю на орендованих у Товариства потужностях використовувало **газ власного видобутку**.
- (327) На підтвердження зазначеної інформації ПАТ «Укрнафта» надало копії нарядів-замовлень від 24.02.2017 № 5/86/17/p/5-Г та від 24.01.2018 № 5/3-Г/183/18/ін.⁴⁵
- (328) Згідно із зазначеними нарядами-замовленнями протягом 2017 – I кварталу 2018 року Замовник (структурна одиниця ПАТ «Укрнафта» НГВУ «Полтаванафтогаз») замовляє, а Виконавець (ПАТ «Укрнафта») зобов'язується виконати внутрішньогосподарську передачу газу із ресурсів газу, закуплених у СІД та інших суб'єктів господарювання, та ресурсів газу власного видобутку, відібраних з ПСГ ПАТ «Укртрансгаз», для потреб управління з виробництва аміаку НГВУ «Полтаванафтогаз» в обсягах, передбачених балансом ПАТ «Укрнафта».
- (329) Комітетом проаналізовано та порівняно ціну природного газу, який використовувало ПАТ «Укрнафта» для виробництва продукції на орендованих потужностях АТ «Дніпроазот», та ціну природного газу, який використовувало АТ «Дніпроазот» для виробництва своєї продукції, у тому числі рідкого хлору, за період 2017 – березня 2018 року (див. табл. 6).

Таблиця 6

Середньозважені ціни природного газу

Період	Середньозважена ціна придбання АТ «Дніпроазот» природного газу, грн без ПДВ*	Середньозважена ціна природного газу, використаного ПАТ «Укрнафта», грн без ПДВ*	Різниця середньозважених цін, грн	Різниця середньозважених цін у %
Січень 2017	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	[Інформація з обмеженим доступом]	203%
Лютий 2017				237%
Березень 2017				259%
Квітень 2017				212%
Травень 2017				207%
Червень 2017				247%
Липень 2017				207%
Серпень 2017	[Інформація з обмеженим доступом]			102%

⁴⁵Лист від 22.10.2021 № 2021 № 01/01/12/01/04-02/01/3145 (вх. № 8-07/14864 від 27.10.2021).

Період	Середньозважена ціна придбання АТ «Дніпроазот» природного газу, грн без ПДВ*	Середньозважена ціна природного газу, використаного ПАТ «Укрнафта», грн без ПДВ*	Різниця середньозважених цін, грн	Різниця середньозважених цін у %
Вересень 2017	[Інформація з обмеженим доступом]		[Інформація з обмеженим доступом]	132%
Жовтень 2017				148%
Листопад 2017				89%
Грудень 2017				123%
Січень 2018				291%
Лютий 2018		315%		
Березень 2018		[Інформація з обмеженим доступом]	368%	

* Без вартості транспортування.

- (330) Як вбачається з наведених у таблиці даних, ПАТ «Укрнафта» використовувало природний газ для виробництва продукції, зокрема аміаку та діоксиду вуглецю газоподібного, за суттєво нижчими цінами, ніж ціни на природний газ [Інформація з обмеженим доступом], яке використовувало АТ «Дніпроазот» для виробництва своєї продукції (від 89 % до 368 %).
- (331) При цьому в межах розслідування справи Комітетом встановлено, що ПАТ «Укрнафта» всю вироблену на орендованих потужностях Товариства продукцію, у тому числі аміак та двоокис вуглецю (CO₂), реалізовувало виключно АТ «Дніпроазот», яке використовувало ці хімічні сполуки в тому числі для виробництва рідкого хлору.

Щодо цін на аміак рідкий технічний

- (332) Комітетом проаналізовано інформацію щодо середньозважених цін реалізації ПАТ «Укрнафта» аміаку рідкого технічного АТ «Дніпроазот» у період січень 2017 – березень 2018 року⁴⁶ та порівняно їх із середньозваженими цінами реалізації аміаку рідкого технічного на внутрішньому ринку приватним підприємством «Еру Трейдінг» (далі – ПП «Еру Трейдінг»)⁴⁷ (див. табл. 7).

Таблиця 7

Середньозважені ціни реалізації аміаку рідкого технічного

Період	Середньозважена ціна реалізації аміаку ПАТ «Укрнафта»*, грн за т	Середньозважена ціна реалізації аміаку ПП «Еру Трейдінг»*, грн за т	Різниця середньозважених цін реалізації аміаку ПАТ «Еру Трейдінг», %
Січень 2017	4 417,00	0,00**	0
Лютий 2017	6 105,00	0,00	0

⁴⁶Лист АТ «Укрнафта» від 30.09.2021 № 01/01/12/01/04-02/01/2930 (вх. № 8-07/13947 від 07.10.2021).

⁴⁷Копії матеріалів з інформацією щодо середньозважених цін реалізації аміаку рідкого технічного на внутрішньому ринку ПП «Еру Трейдінг» залучено службовою запискою від 01.12.2021 № 126-01/9626 з матеріалів справи № 126-26.13/67-15).

Березень 2017	6 613,00	8 682,99	-23,9%
Квітень 2017	6 899,00	8 808,81	-21,7%
Травень 2017	6 771,00	9 089,59	-25,5%
Червень 2017	5 796,00	7 201,98	-19,5%
Липень 2017	4 595,00	7 250,00	-36,6%
Серпень 2017	3 460,00	6 440,61	-46,3%
Вересень 2017	3 517,00	7 029,56	-49,9%
Жовтень 2017	3 712,00	7 250,14	-48,8%
Листопад 2017	4 242,00	8 828,01	-51,9%
Грудень 2017	6 259,00	9 032,60	-30,7%
Січень 2018	7 665,48	0,00	0
Лютий 2018	7 925,52	0,00	0
Березень 2018	7 601,44	0,00	0

*Без ПДВ та вартості транспортування. ** Дані відсутні.

- (333) З наведеної в таблиці 7 інформації вбачається, що співпраця АТ «Дніпроазот» з ПАТ «Укрнафта» дозволяла Товариству придбавати аміак рідкий технічний в останнього за цінами, нижче 21 – 51 % за реалізацію аміаку ПП «Еру Трейдинг» на внутрішньому ринку України.

Щодо цін на діоксид вуглецю газоподібний (CO₂)

- (334) [Інформація з обмеженим доступом]
- (335) [Інформація з обмеженим доступом]
- (336) Отже, АТ «Дніпроазот» для виробництва рідкого хлору використовувало хлоргаз власного виробництва як супутній продукт під час виробництва соди каустичної із застосуванням діоксиду вуглецю газоподібного (CO₂).
- (337) Діоксид вуглецю газоподібний (CO₂) АТ «Дніпроазот» придбавало в ПАТ «Укрнафта», яке виробляло його на орендованих потужностях Товариства із застосуванням природного газу власного видобутку, дешевшого (від 89 % до 368 %) за ціни природного газу [Інформація з обмеженим доступом].
- (338) Враховуючи наведене, до березня 2018 року виробництво та собівартість продукції, зокрема хлору рідкого, АТ «Дніпроазот» залежали від виробництва, зокрема, аміаку рідкого технічного, двоокису вуглецю газоподібного (CO₂) ПАТ «Укрнафта» на орендованих потужностях Товариства із застосуванням природного газу власного видобутку.
- (339) Із зазначеного вбачається, що аміак рідкий технічний, вироблений ПАТ «Укрнафта» на орендованих потужностях Товариства із застосуванням природного газу власного видобутку, дозволяв АТ «Дніпроазот» виробляти рідкий хлор із дешевшої, ніж на відповідному ринку, сировини.

5.2.4.3. Припинення відносин з АТ «Укрнафта»

- (340) Разом із тим під час розгляду справи встановлено, що у 2017 році ПАТ «Укрнафта» ініціювало припинення Договору оренди. Так, 28.12.2017 між ПАТ «Укрнафта» та АТ «Дніпроазот» було укладено додаткову угоду № 11 від 28.12.2017 про порядок врегулювання процедури припинення договору оренди № 33/665/10-4/261а-ОР від 01.07.2010.

- (341) Вищезазначеною додатковою угодою сторони підтвердили, що ПАТ «Укрнафта» (Орендар) належним чином виконало умови Договору щодо ініціювання припинення Договору з 02.01.2018 внаслідок закінчення строку дії, на який його було укладено (до 01.01.2018).
- (342) Додатковою угодою № 11 від 28.12.2017 про врегулювання процедури припинення договору оренди № 33/665/10-4/261а-ОР від 01.07.2010 між АТ «Укрнафта» та АТ «Дніпроазот» було обумовлено строк припинення дії Договору оренди з **02.04.2018**.
- (343) Додатковою угодою № 12 від 29.12.2017 про врегулювання процедури припинення договору оренди № 33/665/10-4/261а-ОР від 01.07.2010, враховуючи неготовність АТ «Дніпроазот» до 01.04.2018 належним чином виконати процедури, пов'язані з припиненням Договору оренди між АТ «Укрнафта» та АТ «Дніпроазот», строк припинення дії Договору оренди було перенесено на 02.05.2018.
- (344) У свою чергу, як було зазначено вище, АТ «Дніпроазот» з 14.04.2018 зупинило роботу **цеху синтезу аміаку № 1-Б, що був орендований АТ «Укрнафта» до 02.05.2018**, та цехів карбамід-1, карбамід-2, як зазначено Товариством, для проведення відповідних ремонтних робіт.

5.3. Мета та наслідки зупинення виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот»

- (345) Отже, за результатами розгляду справи встановлено, що АТ «Дніпроазот» у період 2017 – 2019 років займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації хлору та з 18.06.2018 по 19.07.2018 зупинило його виробництво, а з 01.07.2018 по 19.07.2018 – припинило реалізацію рідкого хлору.
- (346) При цьому Комітетом не встановлено фактів зростання ціни на природний газ та відсутність обігових коштів для придбання необхідної сировини, якими Товариство обґрунтовувало зупинення цеху з виробництва рідкого хлору.
- (347) У період вказаного дослідження істотною подією, яка призвела до змін у господарській діяльності АТ «Дніпроазот», стало припинення правовідносин з АТ «Укрнафта», наявність яких дозволяла Товариству виробляти рідкий хлор із дешевої сировини.
- (348) [Інформація з обмеженим доступом]

Рис. 8. Середньозважені ціни реалізації рідкого хлору АТ «Дніпроазот»⁴⁸

- (349) З даних, зображених на рисунку 8, вбачається поступове зростання ціни із січня 2017 року до часу зупинки виробництва рідкого хлору в червні 2018 року. Так, у червні 2018 року порівняно із січнем 2017 року середньозважена ціна реалізації рідкого хлору в цистернах (без ПДВ та тарифу перевізника) зросла на 77 %. При цьому протягом першого півріччя 2018 року зміна ціни була несуттєвою та коливалася в межах одного відсотка
- (350) Раптове підвищення середньозваженої ціни реалізації рідкого хлору в цистернах та балонах (без ПДВ та тарифу перевізника) спостерігається після відновлення виробництва рідкого хлору з 20 липня 2018 року. Таке підвищення порівняно із червнем 2018 року становило, відповідно, 277 % та 133 %,

⁴⁸Інформація, надана АТ «Дніпроазот» в додатках до листів від 19.12.2018 № 2562/01-6 (вх. № 8-07/1338-кі від 27.12.2018) та від 26.06.2019 № 1261/01-6 (вх. 8-07/591-кі від 01.07.2019).

- (351) Встановлення АТ «Дніпроазот» цін реалізації рідкого хлору протягом періоду 2017–2019 років Комітет досліджує в рамках справи № 126-26.13/67-21.
- (352) Іншим мотивом може вважатися бажання АТ «Дніпроазот» повернути правовідносини з АТ «Укрнафта» з метою придбання аміаку рідкого технічного та діоксиду вуглецю газоподібного (CO₂), вироблених АТ «Укрнафта» з використанням газу власного видобутку.
- (353) Разом із тим, за сукупністю норм пунктів 4 та 5 частини другої статті 13 Закону суб'єкту господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, забороняються будь-які кількісні обмеження щодо виробництва або реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання товару.
- (354) У результаті необгрунтованої зупинки виробництва та постачання рідкого хлору АТ «Дніпроазот», підприємства водопровідно-каналізаційного господарства опинилися в ситуації дефіциту рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод.
- (355) Необхідно зазначити, що технологічний процес очищення питної води безперервний, будь-яка затримка з поставкою реагенту може обернутися епідеміологічною катастрофою.
- (356) Відсутність постачання на внутрішній ринок єдиним виробником рідкого хлору для знезараження питної води й очищення стічних вод та обмежений обсяг запасів Товару могли призвести до загрози виникнення надзвичайної ситуації природного характеру, пов'язаної з порушенням нормальних умов життєдіяльності понад 50 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби).
- (357) Така ситуація відповідно до підпункту 3 пункту 4 Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368, визнається надзвичайною ситуацією державного рівня.
- (358) Крім того, доцільно звернути увагу на невизначеність, в якій опинилися підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, адже в наказі Товариства № 655 від 15.06.2018 не вказано періоду зупинки виробництва Товару АТ «Дніпроазот».
- (359) У зв'язку із ситуацією, яка склалася на ринку рідкого хлору, з 2018 року ряд водоканалів почали активно розглядати питання переходу на використання іншого реагенту. Водоканалами було проведено лабораторні та промислові випробування, розроблено проектно-кошторисну документацію тощо.
- (360) Наприклад, ПАТ «Акціонерна компанія «Київводоканал»⁴⁹ повідомлено, що за результатами випробувань прийнято рішення про впровадження технології знезараження води діоксидом хлору на очисних водопровідних спорудах Дніпровської водопровідної станції. Таку технологію знезараження було впроваджено в липні 2020 року, щодо якої отримано висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.
- (361) Отже, підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства, які є кінцевими споживачами на ринку рідкого хлору, зроблено певні кроки для виходу з ринку цього товару, на якому не існує значної конкуренції, яка б унеможливила повторення ситуації, яка склалася на ринку в червні – липні 2018 року.

---

⁴⁹Лист від 01.06.2021 № 2575/18/36/02-21 (вх. Комітету № 8-07/7528 від 01.06.2021).

- (362) Припинення АТ «Дніпроазот» виробництва рідкого хлору спричинило невизначеність щодо подальших поставок рідкого хлору для знезараження води і, як наслідок, такі дії загрожували безперебійному постачанню питної води населенню.
- (363) Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що, зупинивши виробництво хлору рідкого, з метою підвищення цін на нього більше ніж на 200 % та повернення правовідносин з АТ «Укрнафта», Відповідач обрав стратегію загрози здійсненню безперебійної діяльності водоканалів з очищення питної води та стічних вод, що, у свою чергу, могло призвести до ущемлення інтересів водоканалів та екологічної катастрофи національного масштабу.

6. ВИСНОВОК ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕНЬ

- (364) Відповідно до статті 13 Закону зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (365) При цьому, відповідно до статті 13 Закону, для кваліфікації дій суб'єктів господарювання як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку не є обов'язковим з'ясування настання наслідків у формі недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (конкурентів, покупців) чи споживачів, зокрема через заподіяння їм шкоди (збитків) або іншого реального порушення їх прав чи інтересів, чи фактичного настання інших відповідних наслідків.
- (366) Достатнім є встановлення самого факту вчинення дій, визначених законом як зловживання монопольним (домінуючим) становищем (частина друга статті 13 Закону), та можливості настання зазначених наслідків у зв'язку з відповідними діями таких суб'єктів господарювання (частина перша статті 13 Закону).
- (367) Отже, дії АТ «Дніпроазот» (ідентифікаційний код юридичної особи 05761620), які полягали в зупиненні виробництва рідкого хлору протягом періоду з 18.06.2018 по 19.07.2018 та припиненні реалізації рідкого хлору з 01.07.2018 по 19.07.2018 за умови відсутності альтернативних джерел придбання цього товару, є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку первинної реалізації рідкого хлору, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЧА ТА ЇХ СПРОСТУВАННЯ

- (368) Як свідчать заперечення, Відповідач із висновками Комітету про порушення ним законодавства про захист економічної конкуренції не згоден. За результатами розгляду заперечень встановлено таке.

Щодо визнання Асоціації належним заявником

- (369) Представник Відповідача вважає, що Асоціація визнана заявником помилково, оскільки АТ «Дніпроазот» не мало жодних договірних відносин з нею і, в такому випадку, Комітет мав відмовити Асоціації у розгляді заяви.
- (370) Комітет не вважає, що вказана обставина, як зазначає Відповідач, є недоліком, що міг призвести до прийняття рішення, яке на думку Відповідача містить підстави для скасування, з огляду на таке.

- (371) Згідно із частиною першою статті 36 Закону органи Антимонопольного комітету України розпочинають розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема, за заявами суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань, установ, організацій про порушення їх прав внаслідок дій чи бездіяльності, визначених цим Законом як порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (372) Відповідно до пункту 2 статті 120 Господарського кодексу України асоціація - договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. У статуті асоціації повинно бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств - учасників асоціації. За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями.
- (373) Згідно з пунктом 1.1 Статуту Асоціації, затвердженого загальними зборами учасників Асоціації 07.11.2017 (далі – Статут), який оприлюднено на її офіційному сайті⁵⁰, Асоціація є юридичною особою за законодавством України – господарським об'єднанням, господарською асоціацією, добровільним договірно-статутним об'єднанням самостійних юридичних осіб (виробничих підприємств, установ, організацій водопровідно-каналізаційного господарства, виробників (виконавців) послуг централізованого водопостачання та водовідведення, науково-дослідних, проектних, ремонтно-будівельних та інших підприємств і організацій різних форм власності та організаційно-правових форм), ФОП (фізичних осіб-підприємців), а також фізичних осіб (в основному спеціалістів водопровідно-каналізаційного господарства, науковців, практиків тощо), які об'єдналися з метою постійної координації та поєднання виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення питань забезпечення населення, промислового і сільськогосподарського виробництва якісною питною водою та водою промислово-господарського призначення, водовідведення, ефективного очищення стічних вод, поліпшення екологічного стану водних ресурсів навколишнього природного середовища в Україні.
- (374) Згідно з підпунктом. 2.6.1 пункту 2.6 Статуту для досягнення своєї мети та статутних завдань Асоціація в порядку, встановленому законодавством України та цим Статутом, має право представляти і захищати свої законні інтереси та законні інтереси своїх Учасників у будь-яких органах державної влади, в тому числі судах, правоохоронних органах, у органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності та підпорядкування.
- (375) Асоціація в межах повноважень, делегованих їй Учасниками, зобов'язана захищати права та законні інтереси своїх Учасників у будь-яких органах державної влади, в тому числі судах, правоохоронних органах, у органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності та підпорядкування з питань, що пов'язані з діяльністю Асоціації, яка визначена цим Статутом (підпункт 2.7.3 пункту 2.7 Статуту).
- (376) Учасниками Асоціації є, зокрема, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, в тому числі ПрАТ «АК Київводоканал» та КП «Кривбасводоканал», з

⁵⁰ <https://ukrvodokanal.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/1.-Statut-Asotsiatsiyi-Ukrvodokanalekologiya.pdf>

якими АТ «Дніпроазот» мало прями контракти на поставку рідкого хлору на момент зупинки виробництва.

- (377) Окрім вказаних суб'єктів господарювання, до складу Асоціації входили, зокрема, КП «Харківводоканал», КП «Компанія «Вода Донбасу», КП «Вінницяоблводоканал», КП «Черкасиводоканал», КП «Водоканал м. Ужгорода», які були споживачами рідкого хлору.
- (378) Враховуючи наведене та оскільки дії АТ «Дніпроазот» у вигляді зупинення виробництва рідкого хлору та припинення його реалізації за умови відсутності альтернативних джерел придбання цього товару на ринку, могли призвести до ущемлення інтересів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, які є членами Асоціації, маючи права та зобов'язання, визначені Статутом, Асоціація звернулася до Комітету із заявою про захист їх прав. Тобто, Асоціація є належним заявником у розумінні статті 36 Закону.
- (379) Отже, висновок Представника Відповідача про те, що Комітет повинен був відмовити Асоціації в розгляді заяви про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, є необґрунтованим та безпідставним.
- (380) Крім того, слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 35 Закону розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції починається з прийняття розпорядження про початок розгляду справи та закінчується прийняттям рішення у справі.
- (381) Так, справа № 126-26.13/106-18 за ознаками вчинення порушення АТ «Дніпроазот» законодавства про захист економічної конкуренції була розпочата розпорядженням державного уповноваженого Комітету від 26.09.2018 № 07/222-р відповідно до вимог законодавства. За результатами розгляду справи прийнято це рішення.

Щодо товарних меж ринку

- (382) Представник Відповідача вважає, що Комітетом було скориговано порядок дослідження ринку з метою *«уникнення складних питань»* про товарну взаємозамінність та часову сталість ринку. Вказані припущення є безпідставними, з огляду на таке
- (383) Комітетом під час розслідування справи товарні та часові межі ринку визначалися відповідно до Методики, про що зазначено в пунктах 23 та 151 цього рішення.
- (384) Крім того представник Відповідача у запереченнях неодноразово звертає увагу щодо можливої заміни рідкого хлору гіпохлоритом. Зокрема зазначає, що *«...згідно з відкритою інформацією АТ «Дніпроазот» крім рідкого хлору для обеззараження води також випускає гіпохлорит. Хімічна, технологічна взаємозамінність для цілей хлорування підтверджується академічною і галузевою наукою, санітарними і будівельними нормами»*.
- (385) Також зазначає, що *«... АМКУ фактично відкинув взаємозамінність хлору і гіпохлориту (п. 58 Подання) спираючись лише на організаційний і адміністративний бар'єри – необхідність проведення НДР, корегування проектної документації та технологічного регламенту, який є частиною документації на отримання ліцензії»*.
- (386) При цьому, Представник Відповідача не надав жодного документального підтвердження взаємозамінності рідкого хлору з іншими хімічними реагентами, зокрема гіпохлоритом, для групи споживачів (водоканалів) що використовують хлор рідкий для знезараження питної води та очищення стічних вод.

- (387) В свою чергу, Комітетом у ході проведення дослідження було проаналізовано інформацію, отриману від водоканалів, Мінрегіону та Національної академії наук України Інституту колоїдної хімії та хімії води імені А.В. Думанського щодо взаємозамінності рідкого хлору з іншими хімічними реагентами, в тому числі гіпохлориту.
- (388) Зокрема Мінрегіон у своєму листі від 10.05.2019 № 7/9.1.2/7662-19 надав таку інформацію.
- (389) Кожне підприємство водопровідно-каналізаційного господарства України може обирати будь-який з реагентів для знезараження питної води та очищення стоків - газоподібний хлор марки А та Б, гіпохлорит натрію марки А, діоксид хлору, суміш оксидантних газів, озон, перманганат калію або натрію.
- (390) Однак слід зазначити, що для кожного наведеного вище реагенту необхідно застосовувати спеціальне обладнання.
- (391) Так, газоподібний хлор і гіпохлорит натрію марки А схожі за своїми хімічними властивостями, способами знезараження і дією, але технологічно такі препарати вимагають різних умов для їх дозування і зберігання. Газоподібний хлор закуповується в балонах, далі на хлораторних станціях за його допомогою виготовляється хлорна вода, якою і здійснюється знезараження.
- (392) У свою чергу гіпохлорит натрію зберігається в товарному вигляді і потребує лише встановлення спеціального дозатора. Окрім різниці в технологічному обладнанні ці два реагенти мають різні вимоги до безпеки їх зберігання відповідно до чинних державних будівельних норм.
- (393) Необхідно звернути увагу, що в ході визначення товарних меж ринку Комітет керувався вимогами пункту 5.1 Методики, відповідно до якого товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (394) Відтак, аналіз взаємозамінності рідкого хлору ґрунтувався на можливості переміщення попиту водоканалів та заміни на інший реагент для знезараження питної води та очищення стічних вод.
- (395) В пункті 4.2 цього рішення детально описано складання переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи, в тому числі гіпохлорит.
- (396) За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що рідкий хлор не є взаємозамінним товаром з будь-яким іншим реагентом, у тому числі гіпохлоритом, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства в Україні, які для цих цілей використовують рідкий хлор.
- (397) Зазначене вище підтверджено матеріалами справи, а саме інформацією, наданою водоканалами – споживачами рідкого хлору, про що описано у розділі 4.2.1 цього рішення.
- (398) Таким чином, Комітет встановлював взаємозамінність рідкого хлору спираючись не лише на організаційні та адміністративні бар'єри, як зазначає Відповідач, а на інформацію надану водоканалами – безпосередніми споживачами рідкого хлору.
- (399) Також Відповідачем у запереченнях зазначено: *«...позиція АМКУ щодо неможливості переходу з хлору на гіпохлорит, який є більш ефективним, безпечним та екологічним, спирається на позицію природних монополій, що не бажать розвиватися,*

застосовуючи більш сучасні і безпечні технології, і сподіваються й надалі отримувати свою монопольну ренту від суспільства».

- (400) У свою чергу, Комітет не декларував неможливість переходу споживачів з рідкого хлору на гіпохлорит. Під час розгляду справи було встановлено неможливість заміни реагенту в короткостроковому періоді.
- (401) Зазначене вище підтвердив і Представник Відповідача під час Попередніх слухань у справі, який зазначив, що *«замінник впродовж місяця і не міг спрацювати, це не та ситуація»* (ред. уточнення – впродовж зупинки виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот» (1 місяць) проблему водоканалів - потребу в рідкому хлорі, не можливо було вирішити шляхом заміни на інший реагент)⁵¹.
- (402) Таким чином, Комітетом спростовано вищезазначені заперечення.
- (403) Також Відповідачем у запереченнях зазначено *«Так, згідно відкритої інформації АТ «Дніпроазот» крім рідкого хлору для обеззараження води також випускає гіпохлорит... однак, АМКУ цю інформацію відкинув і вже на початку дослідження в пункті 17 Подання заявив, що Товариство є абсолютним (єдиним) монополістом з виробництва реагенту для стерилізації води. ... решту дослідження ринку АМКУ присвятив не вирішенню питання взаємозамінності, а намаганням закріпити заздалегідь визначене монопольне становище Товариства».*
- (404) Комітет не погоджується із зазначеним, з огляду на те що, в пункті 17 Подання наведена цитата з офіційного сайту Відповідача.
- (405) Так, у пункті 17 Подання зазначено, що згідно з інформацією, зазначеною на офіційному сайті Товариства (<http://www.azot.com.ua/uk/>), АТ «Дніпроазот» є єдиним підприємством в Україні з виробництва рідкого хлору, який застосовується для стерилізації питної води і очищення стічних вод. Підприємство є провідним постачальником мінеральних добрив (аміак, карбамід і аміачна вода); продуктів базової хімії (їдкого натрію і синтетичної соляної кислоти); гіпохлориту натрію; товарів народного споживання.
- (406) Отже, саме в пункті 17 Подання, Комітет не робив висновків щодо монопольного становища Відповідача з виробництва реагенту для стерилізації води.
- (407) При цьому, проведення аналізу Комітетом щодо взаємозамінності рідкого хлору з іншими реагентами викладено в розділі 4.2.1 Подання та розділі 4.2.1 цього рішення.
- (408) Представником Відповідача в запереченнях зазначено: *«На підтвердження заявленої складності в пункті 76 Подання зазначив вартість модернізації від 7 млн грн до 40 млн доларів. Однак, при цьому не навів жодного джерела цієї оцінки».*
- (409) Комітетом враховано зазначене заперечення, що відображено в пункті 80 цього рішення, в якому зазначено щодо вартості реалізації проекту переходу від використання рідкого хлору до іншого реагенту.

Щодо визначення основних споживачів товару

- (410) Представник Відповідача у запереченнях зазначає, що Комітет обмежився дослідженням 52 водоканалів із майже 3000, зазначених на сайті НКРЕКП, що на думку Представника призвело до звуження сфери, що мала досліджуватися і неправильного подальшого дослідження ринку.
- (411) Зазначені заперечення Представника Відповідача спростовує наступне.

⁵¹ Протокол слухання у справі № 126-26.13/106-18 від 28.12.2021 № 126-07/5-Пр.

- (412) Відповідно до статті 18 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» господарська діяльність із централізованого водопостачання та водовідведення підлягає ліцензуванню у порядку, встановленому законом.
- (413) Згідно з пунктом 1.4 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (далі – Ліцензійні умови) НКРЕКП здійснює ліцензування господарської діяльності з централізованого водопостачання (виробництво та/або транспортування та/або постачання питної води споживачам) та/або централізованого водовідведення (відведення та/або очищення стічної води) у разі, якщо системи централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення суб'єктів господарювання розташовані в одному чи декількох населених пунктах у межах території однієї або більше областей (включаючи місто Київ), сукупна чисельність населення яких становить більше ніж сто тисяч осіб та обсяги реалізації послуг яких становлять відповідно: з централізованого водопостачання - більше ніж триста тисяч метрів кубічних на рік; з централізованого водовідведення - більше ніж двісті тисяч метрів кубічних на рік.
- (414) Згідно з пунктом 1.5 Ліцензійних умов обласні та Київська міська державні адміністрації здійснюють ліцензування господарської діяльності з централізованого водопостачання (виробництво та/або транспортування та/або постачання питної води споживачам) та/або централізованого водовідведення (відведення та/або очищення стічної води) для суб'єктів господарювання, що не підпадають під критерії регулювання НКРЕКП, визначені пунктом 1.4 цих Ліцензійних умов.
- (415) Згідно з наданою НКРЕКП інформацією⁵² у сфері централізованого водопостачання та водовідведення в період розслідування здійснювали господарську діяльність 52 підприємства – ліцензіати НКРЕКП. Із вказаних суб'єктів господарювання 30 підприємств водопровідно-каналізаційного господарства повідомили Комітет, що здійснюють знезараження питної води та/або очищення стоків, використовуючи рідкий хлор.
- (416) Враховуючи критерії, визначені пунктом 1.4 Ліцензійних умов, у ході розгляду справи Комітетом опитані найбільші водоканали, які для знезараження питної води та/або очищення стоків, використовували рідкий хлор, показники яких щодо потреби реагенту, залишків на складах, обсягів використання є найбільш репрезентативними, з огляду на фактичні обставини справи.

Щодо альтернативи хлору виробництва ТОВ «Карпатнафтохім»

- (417) В запереченнях Представник АТ «Дніпроазот» зазначає: *«відсутній в поданні і аналіз по використанню як альтернативи хлору зробленого Карпатнафтохім, де виробничий комплекс розрахований на виробництво – 300 тис. т ПВХ та виробництво для цього 182 тис. т хлору. Оскільки обсяг виробництва ПВХ складає 60 тис. т ПВХ (20%), то 80% виробничих потужностей по хлору фактично залишилися за межами дослідження АМКУ. А вирішення проблеми зростання на ринку пропозиції хлору полягає лише в організації точки відпуску в балони можливих залишків хлору».*
- (418) Комітет не погоджується з наведеними вище висновками Відповідача, оскільки інформація щодо виробництва рідкого хлору ТОВ «Карпатнафтохім» була викладена в пункті 4.2.2 подання від 03.12.2021 № 126-26.13/106-18/560-спр про попередні висновки у справі № 126-26.13/106-18.

⁵² Лист НКРЕКП від 06.06.2019 № 6137/19/7 (вх. № 7-01/6749 від 10.06.2019)

- (419) Так, у своєму листі від 15.11.2018 № 1807 (від 20.11.2018 № 8-07/13870) ТОВ «Карпатнафтохім» повідомило Комітету, що в період з 01.01.2017 – 30.09.2018 не здійснювало виробництва хімічних реагентів, які використовуються для знезараження водопровідної питної води та очищення стічних вод.
- (420) У відповідь на питання Комітету у вимозі про надання інформації від 22.10.2018 № 126-26.13/07-13984 чи є можливість налагодити на вашому підприємстві виробництво хлору рідкого, який може використовуватися для знезараження води та очищення стічних вод, було повідомлено, що на даний момент ТОВ «Карпатнафтохім» не має технічної можливості для виробництва рідкого хлору. Потужності ТОВ «Карпатнафтохім» по хлору є збалансованими.
- (421) Тобто, для виробництва вінілхлориду, а в подальшому полівінілхлориду, ТОВ «Карпатнафтохім» використовується весь газоподібний хлор вироблений на установці з виробництва хлору і каустичної соди.
- (422) Враховуючи наведене, під час зупинки виробництва та реалізації рідкого хлору Відповідачем, ТОВ «Карпатнафтохім» не виробляв рідкого хлору, що реалізовувався на ринку первинної реалізації рідкого хлору та не використовувався для знезараження питної води та очищення стічних вод.
- (423) Таким чином, вищезазначені заперечення спростовані.

Щодо визначення часових меж ринку

- (424) У запереченнях Представник Відповідача зазначає: *«Як слідує з пункту 7 Методики часовими межами ринку є період сталості структури ринку, однак в пунктах 149, 150 Подання, АМКУ, при визначенні часових меж ринку, керувався іншими показниками ніж визначено Методикою. На підтримку свого припущення про правильність визначення параметрів ринку АМКУ заявив про сталість внутрішнього виробництва і не значні обсяги імпорту хлору, в той час як структурні показники змінювалися в межах, суттєво більших ніж 5%, передбачених Методикою.»*
- (425) Зазначені заперечення Представника Відповідача спростовує наступне.
- (426) Згідно з пунктом 1.3 Методики часові межі ринку – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
- (427) Як зазначено в розділі 4.3 цього рішення, згідно з інформацією, отриманою під час розгляду справи, протягом 2017 року структура ринку була сталою, про що свідчить наявність протягом року одного виробника – АТ «Дніпроазот» та неістотного об'єму Товару імпортного виробництва, який придбався для знезараження питної води.
- (428) Дійсно, протягом 2018 року структура ринку була неістотно змінена, про що зазначено в розділі 4.3 цього рішення. Піки імпорту товару були в серпні-вересні 2018 року, саме в цей період значна кількість водоканалів уклала прями договори з АТ «Дніпроазот».
- (429) Разом із тим, визначаючи часові межі ринку Комітет виходив з того, що не дивлячись на вихід протягом 2018 року на ринок рідкого хлору імпортерів взаємозв'язок основних учасників на ринку, будова ринку та його устрій лише перебували у стані зміни, але не змінилися.
- (430) Під час розгляду справи Комітетом також було підраховано потенційну частку АТ «Дніпроазот» у період січень-червень 2018 року (період до зупинки Відповідачем виробництва хлору рідкого) та липень-грудень 2018 року (період після зупинки Відповідачем виробництва хлору рідкого).

- (431) Інформацію, отриману Комітетом від Державної служби статистики України щодо обсягу імпорту рідкого хлору та від АТ «Дніпроазот» щодо обсягів реалізацій на внутрішній ринок у періоди січень-червень 2018 року та липень-грудень 2018 року, а також розрахований обсяг ринку первинної реалізації рідкого хлору у вказані періоди, наведено в таблиці 8.

Таблиця 8

**Обсяги імпорту та реалізації АТ «Дніпроазот» рідкого хлору
в періоди січень-червень 2018 року та липень-грудень 2018 року**

Період	Обсяг реалізації АТ «Дніпроазот» Товару на внутрішній ринок, т	Обсяг імпорту Товару, т	Обсяг ринку, т
січень-червень 2018 року	[Інформація з обмеженим доступом]	78,85	[Інформація з обмеженим доступом]
липень-грудень 2018 року	[Інформація з обмеженим доступом]	3206,25	[Інформація з обмеженим доступом]

- (432) У таблиці 9 наведено інформацію про потенційні частки учасників ринку первинної реалізації рідкого хлору у періоди січень-червень 2018 року та липень-грудень 2018 року.

Таблиця 9

**Потенційні частки учасників ринку первинної реалізації рідкого хлору в
періоди січень-червень 2018 року та липень-грудень 2018 року**

[Інформація з обмеженим доступом]

- (433) Отримані дані засвідчили, що частка АТ «Дніпроазот» до зупинки виробництва Товару (січень-червень 2018 року) становила [Інформація з обмеженим доступом] %, а після зупинки виробництва (липень-грудень 2018 року): [Інформація з обмеженим доступом] %.
- (434) Отже, не зважаючи на наявність чи відсутність окремих часових періодів протягом 2018 року, частка АТ «Дніпроазот» істотно перевищувала 35 %.
- (435) Відповідно, визначення часових меж ринку у спосіб, зазначений у рішенні, є коректним та не змінює зміст справи, наявність факту монопольного (домінуючого) становища у Відповідача та не спростовує вчинення дій, що визнані зловживанням монопольним (домінуючим) становищем.

Щодо визначення часток та ступеня відкритості ринку

- (436) Представником Відповідача зазначено, що Комітетом було невірно розраховано частки АТ «Дніпроазот» на ринку та ступінь відкритості ринку. З тексту заперечень вбачається, що Відповідач вважає обсягом ринку потребу в рідкому хлорі 30 водоканалів.
- (437) Зазначені заперечення Представника Відповідача спростовує наступне.

- (438) Відповідно до пункту 4.2 цього рішення товарними межами ринку, на якому діє АТ «Дніпроазот» є первинна реалізація рідкого хлору на території України.
- (439) Розрахунок частки Відповідача на визначеному ринку, ступінь відкритості ринку, здійснювався відповідно до пунктів 6.3 та 8.1 Методики на підставі інформації, отриманої від виробника щодо обсягів реалізацій Товару на внутрішній ринок та відомостей щодо обсягів імпорту хлору рідкого.
- (440) У результаті проведених розрахунків у розділі 4.6 цього рішення «Визначення обсягу ринку» встановлено, що ступінь відкритості ринку первинної реалізації рідкого хлору протягом 2017, 2018, 2019 років не перевищував 40 відсотків, тобто територія держави є територіальними (географічними) межами ринку. За результатами розрахунків, наведених в розділі 4.7 цього рішення «Розрахунок часток суб'єктів господарювання на ринку» встановлено перевищення часткою Відповідача протягом 2017, 2018, 2019 років кількісних показників, які передбачені статтею 12 Закону у розмірі 35 відсотків.
- (441) Таким чином, підходи Відповідача, описані в запереченнях, є намаганням штучно звузити товарні межі ринку та не спростовують висновків, викладених під час розгляду справи.

8 ОСТАТОЧНИЙ ВИСНОВОК У СПРАВІ, РОЗМІР ДОХОДУ ВІДПОВІДАЧА

- (442) Протягом 2017, 2018, 2019 років АТ «Дніпроазот» займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації хлору рідкого відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (443) АТ «Дніпроазот» вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку первинної реалізації хлору рідкого, що полягало у зупинці виробництва рідкого хлору протягом періоду з 18.06.2018 по 19.07.2018 та припиненні реалізації рідкого хлору з 01.07.2018 по 19.07.2018 за умови відсутності альтернативних джерел придбання цього товару на ринку, що в свою чергу могло призвести до ущемлення інтересів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (444) Відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення пункту 2 статті 50 цього Закону накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (445) За даними форми 2 «Звіт про фінансові результати» фінансової звітності за 2020 рік чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) акціонерного товариства «Дніпроазот» у 2020 році становив [Інформація з обмеженим доступом] грн.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

1. Визнати, що протягом 2017, 2018, 2019 років акціонерне товариство «Дніпроазот» (ідентифікаційний код юридичної особи 05761620) займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації хлору рідкого відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2. Визнати, що акціонерне товариство «Дніпроазот» вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку первинної реалізації хлору рідкого, що полягало в зупиненні виробництва рідкого хлору протягом періоду з 18.06.2018 по 19.07.2018 та припиненні реалізації рідкого хлору з 01.07.2018 по 19.07.2018 за умови відсутності альтернативних джерел придбання цього товару на ринку, що, у свою чергу, могло призвести до ущемлення інтересів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства (водоканалів), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За порушення, зазначене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на акціонерне товариство «Дніпроазот» штраф у розмірі 80 111 480 гривень.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду міста Києва у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА

Додаток 1 до
рішення Комітету
від 29.12.2021 № 723-р

Перелік споживачів – підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, які використовують для знезараження води рідкий хлор

№	Назва	Ідентифікаційний код юридичної особи
1	ТОВ «Білоцерківвода»	38010130
2	КП «Дрогобичводоканал» Дрогобицької міської ради	03348910
3	КП «Дніпроводоканал» Дніпровської міської ради	03341305
4	КП «Павлоградське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Павлоградської міської ради	03341345
5	КП «Харківводоканал»	03361715
6	Державне міжрайонне підприємство водопровідно-каналізаційного господарства «Дніпро-Західний Донбас»	03564045
7	КП «Нікопольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Нікопольської міської ради	03341339
8	КП «Новомосковськ водоканал»	36615515
9	ЛКСП «Лисичанськводоканал»	03339851
10	КП «Компанія «Вода Донбасу»	00191678
11	КП «Вінницяоблводоканал»	03339012
12	КП «Водоканал»	03327121
13	КП «Житомирводоканал» Житомирської міської ради	03344065
14	КП «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» «Маріупольводоканал»	03361508

15	КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради	03327115
16	КП «Кам'янський міськводоканал» Дніпропетровської міської ради»	33855098
17	КП «Черкасиводоканал» Черкаської міської ради	03357168
18	ПрАТ «Акціонерна компанія «Київводоканал»	03327664
19	КВП «Краматорський водоканал»	05524251
20	ЛМКП «Львівводоканал»	03348471
21	КП «Водоканал м. Ужгорода»	03344326
22	КП «Тернопільводоканал»	03353845
23	КП «Кременчукводоканал» Кременчуцької міської ради	03361655
24	КП «Чернівціводоканал»	03361780
25	КП «Міськводоканал» Сумської міської ради	03352455
26	КП ДОР «Аульський водовід»	34621490
27	МКП «Миколаївводоканал»	31448144
28	ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	03346822
29	КП «Кривбасводоканал»	03341316
30	ТОВ «Інфокс»	14289688

Перелік прямих договорів, укладених між АТ «Дніпроазот» та водоканалами після відновлення виробництва рідкого хлору АТ «Дніпроазот»

№	Назва підприємства	Дата укладення	Номер договору (№)
1	ТОВ «Білоцерківвода»	20.07.2018	151776
2	КП «Дрогобичводоканал» Дрогобицької міської ради	20.07.2018	151799
3	КП «Дніпроводоканал»	23.07.2018	151767
4	КП «Павлоградське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Павлоградської міської ради	23.07.2018	151772
5	КП «Харківводоканал»	24.07.2018	151717
6	Державне міжрайонне підприємство водопровідно-каналізаційного господарства «Дніпро-Західний Донбас»	26.07.2018	151803
7	КП «Нікопольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Нікопольської міської ради	27.07.2018	151769/336
8	КП «Новомосковськ водоканал»	30.07.2018	151793
9	ЛКСП «Лисичанськводоканал»	01.08.2018	151835
10	КП «Компанія «Вода Донбасу»	06.08.2018	467
11	КП «Вінницяоблводоканал»	07.08.2018	11-18-107Т
12	КП «Водоканал» Запорізької міської ради	10.08.2018	151819
13	КП «Житомирводоканал»	15.08.2018	151768

14	КП «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства»	15.08.2018	151782
15	КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради	23.08.2018	151890/143/08/18
16	КП «Кам'янський міськводоканал «Дніпропетровської міської ради»	26.08.2018	151785-426/18
17	КП «Черкасиводоканал» Черкаської міської ради	10.09.2018	1154
18	ПрАТ «Акціонерна компанія «Київводоканал»	23.10.2018	1315/24/16-18
19	КВП «Краматорський водоканал»	13.11.2018	97

Середньозважені ціни придбання природного газу АТ «Дніпроазот»

Період	Середньозважена ціна придбання природного газу, грн без ПДВ*	Динаміка порівняно з попереднім періодом, %	Динаміка порівняно із січнем 2017 року, %	Динаміка порівняно із січнем звітнього року, %
січ. 2017	[Інформація з обмеженим доступом]	---	---	---
лют.2017		14	14	14
бер.2017		-4	9	9
квіт.2017		-20	-12	-12
тра.2017		-1	-13	-13
чер.2017		3	-10	-10
лип.2017		-1	-11	-11
сер.2017		0	-11	-11
вер.2017		7	-5	-5
жов.2017		16	10	10
лис.2017		2	12	12
гру.2017		3	16	16
січ.2018		11	28	---
лют.2018		-5	22	-5
бер.2018		-9	11	-13
кві.2018		2	13	-11
тра.2018		1	15	-10
чер.2018		7	23	-4
лип.2018		3	26	-1
сер.2018		1	28	0
вер.2018		11	42	11
жов.2018		22	74	36
лис.2018		-12	54	20
гру.2018		-8	42	11
січ.2019		-8	30	---
лют.2019		-6	22	-6
бер.2019		-16	3	-21
кві.2019		-11	-9	-30
тра.2019		1	-8	-29
чер.2019		-6	-13	-33
лип.2019		-16	-27	-44
сер.2019		-1	-28	-45
вер.2019	-5	-31	-47	
жов.2019	-2	-32	-48	
лис.2019	2	-31	-47	
гру.2019	-1	-32	-48	

**Додаток 4 до
рішення Комітету
від 29.12.2021 № 723-р**

**Перелік договорів на придбання природного газу АТ «Дніпроазот» у період
2017 – 2019 років**

[Інформація з обмеженим доступом]